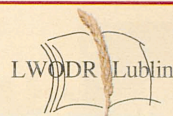

Miejska Biblioteka Publiczna
w Białej Podlaskiej
DZIAŁ INFORMACJI, BIBLIOGRAFII
I WIEDZY O REGIONIE
ul. Warszawska 12a
21-500 Biała Podlaska
tel. (083) 243-61-11

DR Rolnicze Poradztwo

nr 1 (182) styczeń 2004

Oddział w Grabanowie

ISSN 1238 8494

Biuletyn LWODR w Końskowoli Oddział w Grabanowie

cena 1,50 zł

*Szczęśliwego
Nowego 2004 Roku!*

Foto Czesława Caruk

Droży Czytelnicy

Wkroczyliśmy w kolejny rok przemian związanych z akcesją naszego kraju z Unią Europejską. Przed nami zarówno urzędnikami jak i rolnikami jest jeszcze wiele pilnych spraw do załatwienia. Istotnym problemem który wymaga szybkich działań jest rozdysponowanie rezerwy krajowej kwoty mlecznej. Dnia 24 grudnia 2003 r. Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi zatwierdził szczegółowe zasady rozdysponowania krajowej kwoty mlecznej i podpisał stosowne w tej sprawie rozporządzenie. Producenci mleka jeśli chcą ubiegać się o dodatkową kwotę mleczną muszą jak najszybciej złożyć stosowny wniosek do terenowej placówki Agencji Rynku Rolnego.

Od miesiąca października trwają spotkania z rolnikami dotyczące wypełniania wniosków o dopłaty bezpośrednie. Te szkolenia organizowane są przez powiatowe placówki Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji

Rolnictwa wspólnie z pracownikami Lubelskiego Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Końskowoli Oddział w Grabanowie (nadmieniamy, iż z dniem 02 stycznia 2004 nastąpiła zmiana nazwy naszej firmy z Wojewódzkiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego w Lublinie z/s w Końskowoli na Lubelski Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego w Końskowoli), Izbami Rolniczymi i Bankami Spółdzielczymi. Z uwagi na to, że jest to sprawa bardzo istotna zachęcam rolników do uczestniczenia w tych szkoleniach. Zdaję sobie sprawę z tego, że nie wszyscy rolnicy po tym szkoleniu posiadają taką wiedzę, że będą w stanie samodzielnie wypełnić odpowiednie wnioski. W takim przypadku proponuję uczestnictwo w szkoleniu w sąsiedniej wsi bądź zapraszam na indywidualne konsultacje do naszego oddziału. Podzielamy niepokój rolników wynikający z dochodzących do nas informacji o tym, że są duże opóźnienia we wprowadzaniu systemu IACS. Uruchomienie tego systemu jest niezbędne do tego, aby rolnicy mogli dostać dopłaty w tym roku. Mamy

jednak nadzieję, że zarówno Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) jak i jej podwykonawcy zdążą na czas.

Mamy nadzieję, że integracja naszego rolnictwa ze strukturami Unii Europejskiej jest dla nas dużą szansą. Jednak jak je wykorzystamy zależy głównie od nas wszystkich. Musimy zrobić wszystko, żeby dobrze się do tej integracji przygotować. Jak poinformował Minister Rolnictwa wszystkie projekty ustaw "Unijnych" zostały już przesłane drogą legislacyjną do Sejmu i tylko od naszych parlamentarzystów zależy czy zostaną uchwalone na czas. W związku z integracją na obszary wiejskie zostaną skierowane duże środki finansowe. Będą to zarówno fundusze z uchwalonego w grudniu budżetu państwa na 2004 rok jak i z UE. Liczymy na to, że spowoduje to znaczną poprawę sytuacji rodzin wiejskich o co nam w głównej mierze chodzi. Na zakończenie proponuję Państwu kolejny numer naszego czasopisma.

Arkadiusz Szymoniuk

W numerze

Seler-warzywo młodości.....	3
Pozostałości herbicydów w środowisku glebowym i produktach roślinnych.....	4
Kryteria rolnictwa ekologicznego.....	7
Szkolenie o programie rolnośrodowiskowym.....	9
Wiosenna pielęgnacja rzepaku ozimego.....	10
Bilans pasz w żywieniu bydła.....	12
Porady pszczelarskie.....	13
Przedstawiam gospodarstwo.....	16
Podatki w gminie.....	17
Lubelskie w liczbach.....	18
Odnowa wsi metodą rozwoju obszarów wiejskich....	19
PROW - szansa dla wsi.....	20
Gwiazda bełżejska kwiat nie tylko	
Bożego Narodzenia.....	21
Karnawałowe zwyczaje i obrzędy.....	22

WYDAWCA:

Lubelski Wojewódzki Ośrodek Doradztwa Rolniczego
w Końskowoli Oddział w Grabanowie

DYDEKTOR LWODR

mgr inż. Andrzej Ryl

ZASTĘPCA DYREKTORA

ds. Oddziału w Grabanowie inż. Arkadiusz Szymoniuk

ADRES REDAKCJI:

LWODR Oddział Grabanów 21-500 Biała Podlaska
tel.: (0 83) 343 37 92 fax: (0 83) 343 81 98
e-mail: gazeta@cyber.pl

Redaktor Naczelny: Marek Lewandowski

DRUK: Gosp. Pomoc. LWODR Poligrafia w Grabanowie

NAKŁAD: 1100 egz.

Powiatowe Zespoły Doradztwa Rolniczego:

Biała Podlaska ul. Żeromskiego 3 tel/fax 343 32 34

Łuków ul. Czerwonego Krzyża 4 tel/fax (0 25) 798 39 58

Parczew ul. Piwonia 50 tel/fax 354 24 74

Radzyń Podlaski ul. Dąbrowskiego 9 tel/fax 352 84 06

Wisznice ul. Warszawska 13 tel/fax 378 22 49

Stanisław Myć

Seler-Warzywo Młodości

Seler jest znanym i często używanym w kuchni warzywem. Zwykle używamy go jako dodatek do zup. Warto pokusić się o szersze zastosowanie ze względu na jego wartości zdrowotne.

Seler nazywany jest "warzywem młodości". Spożywany regularnie dobroczynnie wpływa na układ moczowy, ułatwia trawienie, zapobiega miażdżycy i artretyzmowi, a także wspomaga układ nerwowy. Zgrubienie korzeniowe seleru zawiera duże ilości soli mineralnych m.in. potasu, wapnia, sodu, magnezu i fosforu. Ich zawartość w selerze jest aż dwukrotnie wyższa niż w korzeniu marchwi. Oprócz tego należy wymienić żelazo (w 100 g świeżej masy korzenia 0,5 - 0,9 mg tego pierwiastka) oraz niewielkie ilości witamin z grupy B i C, karotenu, kwasu octowego i masłowego. Nie tylko korzenie ale i liście winniśmy spożywać, które nadają się jako dodatek do surówek i sałatek. W liściach seleru wykazano obecność licznych aminokwasów, glikozydów, węglowodanów, oraz bardzo cenny dla organizmu, kwas foliowy i chlorogenowy. We wszystkich częściach seleru znajdują się olejki eteryczne nadające smak i aromat. To one w dużej mierze decydują o wartościach

dietetycznych tego warzywa.

Seler wymaga gleb próchnicznych, ciepłych i wilgotnych (ale nie podmokłych), o odczynie zbliżonym do obojętnego (pH 6,5-7,5). Najlepiej uprawiać go w pierwszym roku po nawozach organicznych. Można go uprawiać na wolnym miejscu uzyskanym po zbiorze warzyw wczesnowiosennych. Dobrym przedplonem dla seleru są stanowiska po zbożach lub ogórkach, pomidorach, fasoli, grochach, porach, sałacie, rzodkiewce lub po wczesnych odmianach kapust i kalafiorów.

Nawożenie mineralne wykonujemy na podstawie analizy gleby. Orientacyjnie stosuje się 150-200 kg N/ha, 100-150 kg P₂O₅/ha i 200-300 kg K₂O/ha. Potas i fosfor stosuje się jesienią przed orką lub wiosną przed kultywatorowaniem. Azot należy wysiać, połowę przed sadzeniem rozsady a resztę pogłównie do połowy lipca. Seler jest wrażliwy na niedobór niektórych mikroelementów, zwłaszcza boru i molibdenu. Przy niedoborze boru należy stosować superfosfat borowany lub borax, natomiast przy niedoborze molibdenu trzeba opryskać rośliny molibdenianem sodowym lub amonowym w dawce 2-4 kg/ha (400-500 l wody).

Odmiany seleru różnią się wczesnością, odpornością na choroby, kształtem korzenia, przydatnością do przechowywania i przetwórstwa to: Jabłko-

wy, Odrzański, Makar, Finken, Luna, Półtor, Edward, Feniks, Luna, Półtor, Diamant, Monarch, Casado, Prinz, W 08, Casado, DW 25

Seler korzeniowy uprawiany jest wyłącznie z rozsady. Nasiona seleru powinny być wysiane od połowy lutego do pierwszych dni marca. Siew seleru do kielkowania wymaga światła. Nie należy więc ich przysypanać ziemią ale delikatnie wklepić w ziemię. Rozsade powinno się podlewać wodą o temperaturze otoczenia i nie wietrzyć. Siew powinien być wierzchni, który poprawia jakość rozsady i zapobiega rozwojowi chorób grzybowych. Optymalna norma siewna wynosi 2-3 g na 1m². Rozsadę sadzi się w pole po nastaniu ciepłych dni, zwykle w drugiej połowie maja lub w początkach czerwca. Seler wysadza się zwykle do głębokości 5-6 cm, mają po pięć liści w rozstawie 10 x 15-25 cm. Jeśli planujemy seler w ciągu lata, możemy go sadzić gęściej.

Zabiegi pielęgnacyjne seleru wrażliwy na zachwaszczenie. Wczesne spulchnianie gleby musi być bardzo płytkie aby nie uszkadzać systemu korzeniowego. Do odchwaszczania chemicznego zaleca się stosować herbicydy podane w Programie Ochrony Warzyw. Seler potrzebuje dużo wilgoci. Nawadnianie jest konieczne w okresie intensywnego wzrostu roślin tzn. od końca lipca do połowy września, gdy wilgotność gleby spadnie poniżej 75%. Należy podlewać w godzinach przedpołudniowych aby rośliny zdążyły obeschnąć przed nocą. Łącznie przeprowadza się 4-6 krotne nawodnienie po 20-30 mm opadu jednorazowo.

Ciąg dalszy na s. 4 ➡

Zwalczanie chorób i szkodników - największe szkody w lata mokrą w uprawie selerów powoduje septorioza selera możemy zwalczać najbardziej skutecznymi preparatami jest Bravo 500 S.C., Bravo Plus 500 S.C., Dithane M 45 WP, Pencozeb 455 S.C., Pencozeb 75 WG, Sancozeb 80 WP. W okresie suszy może wystąpić choroba fizjologiczna - zgorzel liści sercowych. Aby zapobiec występowaniu tej choroby należy uprawiać seler na glebach zasobnych w wapń, unikać zbyt wysokiego nawożenia azotem i potasem, a w okresach niedoboru wody opryskiwać rośliny 3-4 razy co 4-6 dni saletrą wapniową lub innym nawozem wapniowym. W ostatnich latach na plantacjach selera duże szkody powodują zmieniaki, nicienie (szpilecznik baldasznik, niszczyk zjadliwy), liściolubka selerowa, przedziorki. Zwalczanie szkodników opublikowane jest w Programie Ochrony Warzyw opracowanym przez Instytut Warzywnictwa w Skierniewicach.

Zbiór i przechowywanie - seler przeznaczony do sprzedaży w pęczkach zbiera się po 6-8 tygodniach od posadzenia, gdy wytworzą około 10 liści właściwych. Do przechowywania i dla przemysłu korzenie zbiera się w październiku przed wystąpieniem przymrozków. Korzenie przemarznięte gorzej się przechowują. Przecięty plon wynosi 15-30 t z ha. Do przechowywania najlepiej nadają się korzenie średniej wielkości o zwartym miąższu bez pustych przestrzeni i masie około 300 g. Optymalna temperatura przechowywania wynosi 0 do 1°C, a wilgotność powietrza 95%. W kopcach zagłębionych selery można przechowywać do kwietnia a w chłodniach do czerwca.

Pozostałości herbicydów w

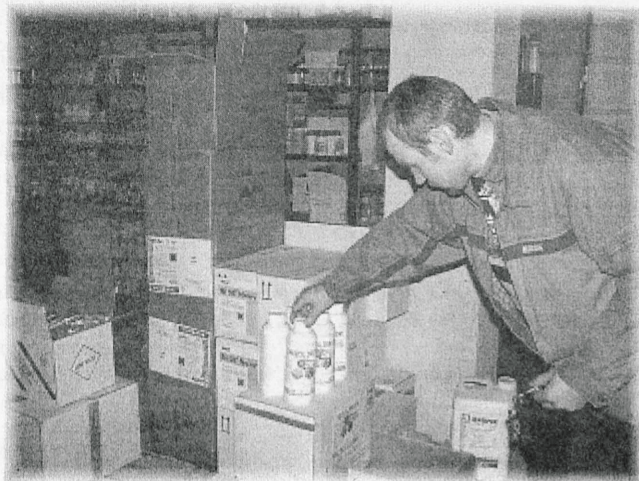
W rolnictwie stosowanych jest wiele środków chemicznych, wśród których znaczący udział mają herbicydy. Preparaty te, oprócz pozytywnych efektów w postaci wzrostu plonu i poprawy jego jakości niosą ze sobą ryzyko skażenia środowiska i zanieczyszczenia produktów rolnych pozostałościami.

Działanie herbicydów polega na zakłóceniu procesów życiowych rośliny, co prowadzi do jej osłabienia lub zniszczenia. Substancja aktywna herbicydu wpływa na procesy biochemiczne przebiegające w roślinie, których efektem działania może być zakłócenie oddychania, procesu wzrostu różnych komórek rośliny (np. korzeni, stożka wzrostu), syntezy aminokwasów lub wytwarzania w nadmiarze związków toksycznych dla rośliny jak np. amoniak. Organizm rośliny broni się przed działaniem czynnika zakłócającego poprzez utrudnianie pobierania substancji aktywnej lub jej rozkładu do związków nie toksycznych dla rośliny. Różnice w zdolnościach obronnych roślin decydują o różnym stopniu o wrażliwości poszczególnych roślin na herbicydy jak również o tym, że herbicydy są selektywne w stosunku do roślin uprawnych. W tym temacie można wyróżnić

następujące zagadnienia jak:

Rozkład w glebie i pozostałości w środowisku glebowym

Substancja aktywna po zastosowaniu herbicydu pod działaniem czynników środowiska i roślin ulega różnym procesom biologicznym i fizykochemicznym, w wyniku których następuje jej zanikanie, związanie z częściowym rozkładem związku. Oprócz rozkładu w glebie i roślinach udział w procesie unieruchomienia substancji aktywnej ma sorpcja w glebie oraz pobieranie i rozkład przez rośliny uprawne i chwasty. Poziom pozostałości poszczególnych substancji aktywnych i ich przemian w glebie i roślinie oraz przemieszczanie się ich do wód powierzchniowych i gruntowych zależą od rodzaju substancji czynnej, typu gleby i jej aktywności

Środowisku glebowym i produktach roślinnych

➔ biologicznej oraz warunków pogodowych. Procesy rozkładu substancji aktywnej zachodzą najbardziej intensywnie w powierzchniowych warstwach gleby a warunki wilgotnościowe, temperatura i nasłonecznienie mają istotny wpływ na intensywność życia biologicznego w tej części profilu glebowego. Wskutek tego w przypadku wystąpienia intensywnych opadów atmosferycznych krótko po zastosowaniu herbicydu, może nastąpić wymycie znacznej części składnika aktywnego do głębszych warstw profilu glebowego, gdzie procesy biodegradacji przebiegają znacznie wolniej. Wskutek tego, pozostałości w warstwie ornej będą bardzo małe, ale może nastąpić skażenie wód gruntowych. W glebie na proces rozkładu substancji biologicznie czynnej herbicydu mają wpływ: mikroorganizmy glebowe, zasobność gleby w związki organiczne, jej kwasowość i warunki klimatyczne. Dlatego w glebach bogatych w mikroorganizmy rozkład herbicydu jest szybszy niż w glebach jałowych a dostateczna wilgotność, dostęp światła i odpowiednia temperatura sprzyjająca rozwojowi

mikroorganizmów i będą równocześnie korzystne dla rozkładu agrochemikaliów.

Wiosenny oprysk przedwschodowy lub przy niewielkiej pokrywie roślinnej

W przypadku takiego stosowania herbicydów praktycznie cała jego ilość trafia do gleby. Na przebieg rozkładu wpływają warunki klimatyczne - glebowe. W przypadku utrzymywania się dostatecznej wilgotności i braku znacznych zmian temperatury w glebie utrzymują się stabilne warunki dla mikroorganizmów i w przebiegu rozkładu substancji biologicznie czynnej nie obserwuje się większych wahań. Zmiany w dynamice rozkładu mogą następować jedynie w przypadkach wystąpienia dłużej utrzymujących się zmian pogodowych, które w istotny sposób będą wpływać na życie mikrobiologiczne gleby.

Herbicyd stosowany jesienią

W początkowym okresie po zastosowaniu zdecydowana większość preparatu dostaje się do gleby. Do momentu, gdy temperatura gleby jest wysoka rozkład substancji biologicznie czynnej zachodzi stosunkowo szybko.

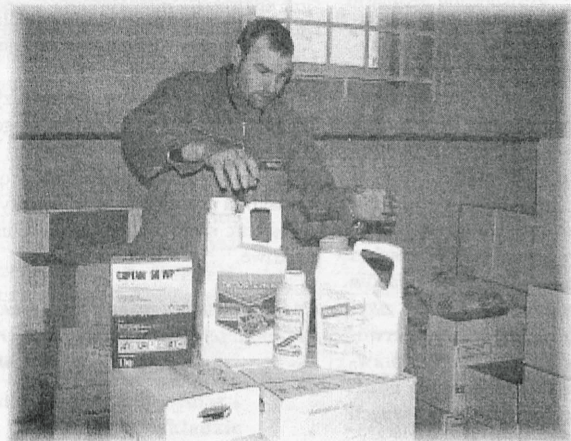
W okresie zimowy, gdy temperatura gleby wyraźnie się obniża, procesy życiowe mikroorganizmów ulegają zahamowaniu, a rozkład herbicydu zostaje zatrzymany. Wiosną w miarę ogrzewania się gleby aktywność mikroorganizmów glebowych wzrasta i proces rozkładu herbicydu ponownie ulega przyspieszeniu. Herbicyd stosowany jesienią w okresie wiosennym rozkłada się wolniej niż zastosowany wiosną, dlatego, że w okresie późnojesiennym i zimowym rozkład ulega zatrzymaniu, ale w tym czasie cząsteczki substancji aktywnej w wyniku reakcji fizykochemicznych zostają wbudowane w cząsteczki gleby i wiosną są one trudniej dostępne dla rozkładu mikrobiologicznego.

Oprysk powschodowy lub przy znacznej pokrywie roślinnej

Gdy powierzchnia gleby pokryta jest w znacznym stopniu roślinnością, tylko niewielka część herbicydu trafia bezpośrednio do gleby a znaczna jego ilość pozostaje początkowo na powierzchni. W okresie wystąpienia opadów atmosferycznych do gleby mogą przedostać się znaczne jego ilości. W tym okresie obserwowany jest wzrost poziomu pozostałości w glebie. Wielkość przyrostu zależy głównie od przebiegu pogody w okresie pierwszych kilkunastu dni po zastosowaniu herbicydu. Dalszy przebieg rozkładu jest podobny jak w przypadku stosowania przedwschodowego.

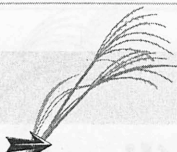
Oprysk w dawkach dzielonych

Jedną z metod stosowania herbicydów jest zastosowanie kilku (maksymalnie trzech) oprysków w odstępie kilku do kilkunastu dni. Kolejne zabiegi przypadają na różne fazy rozwojowe roślin, a tym samym różny stopień pokrycia gleby przez roślinność. Pierwsza dawka herbicydu

Ciąg dalszy na s. 6 ➔

Produkcja roślinna

stosowana jest w sytuacji niewielkiego stopnia pokrycia gleby przez rośliny lub całkowitego braku roślinności. Do gleby przedostaje się praktycznie cała ilość zastosowanego herbicydu. Następne zabiegi wykonywane są w okresie wzrostu rośliny uprawnej. Stopień pokrycia gleby roślinnością wzrasta, więc do gleby docierają coraz mniejsze ilości herbicydu. Powoduje to, że kolejne przyrosty poziomu pozostałości są coraz niższe.

Gleba, na której występuje znaczna liczba chwastów wrażliwych na dany herbicyd.

Chwasty wrażliwe na dany herbicyd pobierają znaczne ilości zastosowanej substancji aktywnej. W wyniku działania giną, ale pozostają na polu. Po pewnym czasie obumierają, a część pobranej a nie rozłożonej substancji aktywnej powraca do gleby. Obserwowane jest to w postaci wzrostu pozostałości w glebie po upływie 60-90 dni od zastosowania herbicydu. Wielkość obserwowanego przyrostu poziomu pozostałości w glebie i czas w jakim występuje zależy, między innymi od składu gatunkowego chwastów. Gdy zróżnicowanie gatunkowe chwastów jest małe (dominacja jednego gatunku wrażliwego) wzrost poziomu pozostałości w glebie jest większy, a czas jego występowania jest krótszy. Wielkość pozostałości poszczególnych substancji wynika z zastosowanych dawek oraz trwałości tych związków. Dla praktyki rolniczej najbardziej istotnym problemem jest poziom pozostałości w glebie w momencie przygotowania pola pod uprawy następne. Na glebach lekkich o niskiej zawartości próchnicy mogą wykazywać działanie fitotoksyczne, co może mieć znaczenie dla roślin następnych.

Pozostałości w roślinach

Czynniki wpływające na powstawanie, wielkość i rozmieszczenie pozostałości Po zastosowaniu

herbicydu krople cieczy użytkowej osiadają na powierzchni rośliny i glebie, skąd są pobierane przez roślinę. W przypadku małej lub niedostatecznej przyczepności cieczy użytkowej do powierzchni rośliny, część preparatu zostanie zmyta z kroplami rosy lub opadu atmosferycznego. **J e ż e l i** substancja aktywna herbicydu jest pobierana przez roślinę, ulega przemianom, co prowadzi do jej rozpadu, a tym samym maleje ryzyko wystąpienia pozostałości lub nie jest przemieniana, a wówczas roślina ginie lub zawiera znaczne pozostałości. Niejednokrotnie stosowany środek chwastobójczy zawiera formę substancji aktywnej umożliwiającej lepszą rozpuszczalność lub lepiej przyswajalną przez rośliny. Dopiero po wnikięciu do rośliny pochodna ulega przekształceniu w substancję aktywną. W takich przypadkach pod terminem pozostałości można rozumieć zawarte w roślinie resztki substancji aktywnej oraz jej formy użytkowej. Przykładem tego mogą być wszystkie herbicydy, których substancję aktywną można zaliczyć do kwasów, np. 2,4 -D, MCPA, a ich formami użytkowymi są sole lub estry tych kwasów. W wyniku przemian w roślinie obok nie rozłożonej substancji aktywnej pojawiają się produkty jej rozpadu, które są niejednokrotnie bardziej niebezpieczne dla konsumenta niż zastosowana substancja biologicznie aktywna herbicydu. Pozostałości mogą być gromadzone w częściach wegetatywnych rośliny lub w jej częściach generatywnych. Substancje pomocnicze, jak np. adiuwanty, których zadaniem jest poprawa skuteczności działania herbicydu mogą wpływać na poziom pozostałości. W latach o podwyższonym poziomie opadów atmosferycznych wegetacja jest zwykle wydłużona i można zaobserwować tendencję do większego prawdopodobieństwa znajdowania pozostałości w częściach wegetatywnych

roślin, natomiast maleje tendencja do wystąpienia pozostałości w częściach generatywnych. Nie bez znaczenia dla wielkości pozostałości jest dawka herbicydu. Zwykle zaobserwować można zjawisko gwałtownego wzrostu pozostałości po przekroczeniu pewnej granicznej dawki. Czynnikiem istotnym, który może decydować o wielkości i występowaniu pozostałości w finalnym produkcie, jakim jest żywność lub pasze, jest przetwórstwo produktów rolnych. Stwierdzenie pozostałości w roślinie uprawnej lub jej częściach nie oznacza, że taki produkt należy dyskwalifikować. Dobra Praktyka Ochrony Roślin stanowi zbiór zasad bezpiecznego stosowania zarejestrowanych w danym kraju środków ochrony roślin, przechowywania, dystrybucji i przetwarzania produktów rolnych i spożywczych. Zasady te uwzględniają zdrowie konsumenta, zwierząt hodowlanych i ochronę środowiska. Określają optymalne niezbędne ilości środka chemicznego koniecznego do skutecznej ochrony roślin. Dopuszczalne pozostałości określane są indywidualnie przez poszczególne kraje. W ustalaniu najwyższych dopuszczalnych pozostałości przyjmuje się jako główne dwie zasady:

- zdrowie konsumenta nie może być zagrożone,
- poziom pozostałości nie może być wyższy niż jest to niezbędne dla zapewnienia roślinom skutecznej ochrony.

Nowoczesna ochrona roślin łączy w sobie wiedzę na temat skutecznego działania agrochemikaliów, jak też i zachowanie i oddziaływanie na środowisko, a propagowanie tej tematyki jest tak samo ważne jak badania naukowe.

Upowszechnianie zasad dobrej praktyki rolniczej- IUNG Puławy 2003 r.
K. Kuresza

Stanisław
Kostrzewa

Kryteria rolnictwa ekologicznego

Rolnictwo ekologiczne jest systemem produkcji rolnej, opartym na wykorzystaniu naturalnych procesów, zachodzących w obrębie gospodarstwa.

Zgodnie z tą definicją rośliny uprawne zasilane są głównie nawozami organicznymi, wytworzonymi w gospodarstwie, a w ich ochronie stosowane są tylko biologiczne środki, nie pozostawiające ani w glebie ani w materiale roślinnym i zwierzęcym, żadnych szkodliwych pozostałości. Z kolei podstawą żywienia zwierząt, są pasze własne wytworzone w gospodarstwie.

Także zgodnie z definicją rolnictwa ekologicznego, zabronione jest stosowanie syntetycznych substancji jak nawozy sztuczne, chemiczne środki ochrony roślin, hormony i stymulatory wzrostu itp., a także wszelkich organizmów uzyskiwanych w wyniku zastosowania inżynierii genetycznej.

Rolnictwo ekologiczne jest nowoczesnym, racjonalnym sposobem gospodarowania, przynoszącym określone efekty ekonomiczne i zaspokajającym potrzeby rynku.

Stan środowiska

Większość terenów użytkowanych rolniczo w Polsce nadaje się do produkcji ekologicznej. Wyjątkiem są obszary „kleś ekologicznych” oraz leżące w bezpośrednim sąsiedztwie emitorów szkodliwych pyłów przemysłowych, dróg o dużym natężeniu ruchu i gruntach sztucznie rekultywowanych.

Stan zanieczyszczenia powietrza i wody w terenie położenia gospodarstwa, określa właściwy terytorialnie organ Inspekcji Ochrony Środowiska. Stopień zanieczyszczenia gleby w gospodarstwie ocenia Stacja Chemiczna - Rolnicza.

Wyodrębniono trzy grupy gleb, w zależności od odczynu (oznakowanym w 1 n KCl) oraz składzie

granulometrycznym:

- pierwsza: wszystkie gleby bardzo lekkie, o małej zawartości frakcji spławialnej [poniżej 10%] oraz gleby lekkie [10 - 20% frakcji spławialnej] niezależnie od odczynu,
- druga: gleby średnie i ciężkie (20 - 35% frakcji spławialnej) oraz gleby mineralno - organiczne (6 - 10% substancji organicznej) bez względu na odczyn,
- trzecia: gleby ciężkie (powyżej 35% frakcji spławialnej) oraz gleby mineralno - organiczne (powyżej 10% substancji organicznej).

Graniczne zawartości pierwiastków śladowych w glebie określa Rozporządzenie MRi RW „W sprawie dopuszczalnych stężeń metali ciężkich zanieczyszczających glebę” Dz.U. nr 37, poz. 344 z 12.04.2002 r.

Dopuszczalne stężenia metali ciężkich zanieczyszczających glebę

Gospodarstwo ekologiczne

Gospodarstwo rolne obejmuje powierzchnię jednego hektara gruntów rolnych, lasów, stawów, obszaru pod zabudowaniami, powiązanych w jeden organizm gospodarczy.

- W gospodarstwie ekologicznym prowadzi się jednocześnie produkcja roślinna i zwierzęca. Dopuszczalna

jest specjalizacja w produkcji rolnej, nie naruszająca równowagi środowiska przyrodniczego. Możliwe jest gospodarstwo bez produkcji zwierzęcej.

- Gospodarstwo jest prowadzone racjonalnie, osiąga wysokie plony roślin, posiada wydajne zwierzęta hodowlane. Preferowaną zasadą jest produkcja w cyklu zamkniętym.
- Podstawowe środki produkcji rolnej (nawozy, pasze) są wytwarzane w obrębie gospodarstwa. Dozwolone są zakupy pasz i nawozów organicznych z listy aneksów nr 1 i nr 2.
- Możliwa jest kooperacja pomiędzy gospodarstwami certyfikowanymi przez : EKOGWARANCJA PTRE Spółka z o.o., w zakresie wymiany materiału roślinnego, pasz, nawozów, zwierząt itp.
- Dopuszcza się gospodarstwa o powierzchni całkowicie zajętej przez : tunele foliowe, szklarnie, sady, jagodniki, rośliny specjalistyczne i przemysłowe, w tym np. grzyby,
- Dozwolone jest prowadzenie produkcji metodami ekologicznymi w części gospodarstwa rolnego, jeżeli grunty, obiekty produkcyjne

Ciąg dalszy na s. 18 ➔

Załącznik do Rozporządzenia:

Dopuszczalne stężenia metali ciężkich zanieczyszczających glebę

SKŁADNIK ZANIECZYSZCZAJĄCY /PIERWIASTEK/	Stężenia w mg/kg suchej masy w danym rodzaju gleby		
	LEKKA *	SREDNIO-CIEZKA **	CIEZKA ***
Ołów /Pb/	50	70	100
Kadm /Cd/	0,75	1	1,50
Chrom /Cr/	50	80	100
Miedź /Cu/	30	50	70
Nikiel /Ni/	30	50	75
Rtęć /Hg/	0,5	1	2
Cynk /Zn/	100	200	300

- *gleba zawierająca do 20% frakcji spławialnej
- **gleba zawierająca powyżej 20% do 35% frakcji spławialnej
- ***gleba zawierająca powyżej 35% frakcji spławialnej

Produkcja roślinna

oraz magazyny do tej produkcji stanowią odrębną całość, a w obu częściach gospodarstwa nie uprawia się tych samych gatunków roślin i chowa tych samych gatunków zwierząt.

ne w aneksie nr 1.

2. Uprawa roli

Jest wykonywana zgodnie z zasadami poprawnej agrotechniki, z myślą o stałym podnoszeniu żyzności gleby, zapewnia ciągłą aktywność mi-

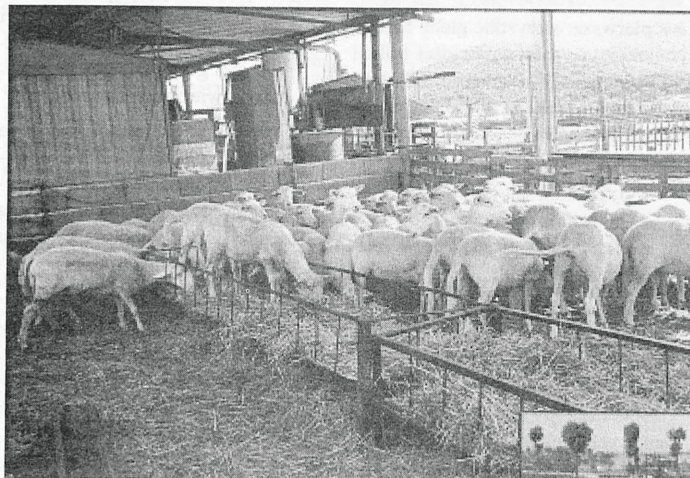
powierzchni roli roślinnością w ciągu okresu wegetacyjnego (plon główny, międzyplon, ściółkowanie kompostem, siewczką z zielonki, słomy).

Zmianowanie powinno zabezpieczyć wzrost żyzności gleby, przez dobór roślin poprawiających strukturę i zwiększających zasobność.

Rośliny motylkowe powinny zajmować co najmniej 30 % powierzchni struktury zasiewów. Istnieć powinna możliwość elastycznych zmian (płodzmian harmonijkowy), jak również występować duża różnorodność gatunkowa i odmianowa roślin. Winno zapewnić wykonanie ekologicznej uprawy roli w całym płodozmianie, ułatwiać walkę z chwastami, chorobami i szkodnikami.

4. Materiał siewny i rozmnożeniowy

Należy stosować nie zaprawiany środkami chemicznymi. Od 2 maja

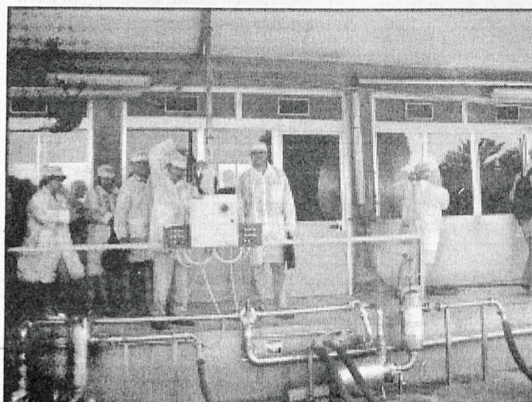
Produkcja roślinna

1. Nawożenie

Podstawą nawożenia jest materia organiczna wytworzona w gospodarstwie. W produkcji ogrodniczej dopuszcza się stosowanie nawozów naturalnych, pochodzących z gospodarstw innych niż ekologiczne, po uzgodnieniu a jednostką certyfikującą. Nawozy zalecane są wymienio-

kroorganizmów glebowych, eliminuje lub ogranicza uprawki niekorzystne dla organizmów glebowych

3. Zmianowanie roślin

Jest najważniejszym elementem dobrego funkcjonowania gospodarstwa ekologicznego. Optymalna długość rotacji płodozmiennej wynosi od 4 do 7 lat. W i n n o zapewnić przy- k r y c i e

2005 roku będzie można stosować wyłącznie materiał siewny oraz rozmnożeniowy otrzymywany z roślin, które co najmniej przez jedno pokolenie, a w przypadku roślin wieloletnich co najmniej przez dwa sezony wegetacyjne były uprawiane z zachowaniem warunków rolnictwa ekologicznego.

5. Ograniczenie populacji organizmów szkodliwych

Chwasty są to rośliny występujące na polu wbrew woli rolnika, wpływające szkodliwie na ilość i jakość plonu rośliny uprawnej. Są to także

Produkcja roślinna

Szkolenie o Programie Rolnośrodowiskowym

➔ gatunki powszechnie uznawane za chwasty, ale nie działające szkodliwie na ilość i jakość plonu, traktowane jako rośliny towarzyszące, będące częścią składową ładu kultury uprawnej.

Ograniczenie stanu zachwaszczenia prowadzi się drogą profilaktyki i zabiegów bezpośrednich.

Działania profilaktyczne to: plodowian, zagęszczenie ładu, uprawa pasowa i szerokokorządowa, pokrycie roli roślinami w całym okresie wegetacyjnym, uprawa roślin odchwaszczających, przykrywanie roli, czyszczenie materiału siewnego.

Bezpośrednie zabiegi odchwaszczające to: uprawki mechaniczne (bronowanie, szczotkowanie), niszczenie termiczne, uprawa roli po sprzecie przedplonu, a siewem rośliny następczej, oprysk herbicydami biologicznymi.

Choroby i szkodniki

Porażenie chorobami i szkodnikami ogranicza się biologicznymi i mineralnymi środkami ochrony roślin (aneks nr 1) oraz działaniami profilaktycznymi. Profilaktyka polega na: właściwym ukształtowaniu krajobrazu gospodarstwa i jego otoczenia, sprzyjającym rozwojowi naturalnych wrogów szkodników roślin uprawnych, uprawie roślin odpornych na choroby i szkodniki, doborze terminów siewu i zabiegów pielęgnacyjnych, niekorzystnych dla tempa wzrostu i rozwoju agrofagów, przykrywania roślin osłonami (siatka, folia, włóknina) w okresie inwazji patogenów, stosowania substancji odstraszaających lub zwabiających, uprawie roślin odstraszaających, zwabiających i niszczących szkodniki.

Kryteria rolnictwa ekologicznego według jednostki certyfikującej:

EKO GWARANCJA
PTRE Spółka z o.o.

20-834 Lublin ul. Irysowa 12/2
tel. (083) 742 83 14

e-mail: biuro@ekogwarancja.pl
www.ekogwarancja.pl

W połowie listopada br. w Czemniernikach powiat radzyński, leżących w strefie priorytetowej odbyło się szkolenie dla rolników na temat Programu Rolnośrodowiskowego. Licznie przybyli uczestnicy mogli zapoznać się z aktualnym projektem tego programu dla naszego kraju a także posłuchać jak funkcjonuje on we Francji.

Spotkanie to odbyło się w związku z realizacją cyklu szkoleń pracowników WODR na doradców rolnośrodowiskowych. Program Rolnośrodowiskowy jest to instrument wsparcia obszarów wiejskich po przystąpieniu naszego kraju do UE i jest to program obowiązujący dla krajów członkowskich UE. Dla rolnika zaś jest on dobrowolny. Finansowany ma być w 20% przez budżet państwa a w 80% przez UE poprzez Europejski Fundusz Orientacji i Gwarancji Rolnej.

Założeniem tego programu jest promocja rolnictwa przyjaznego dla środowiska, zachowanie zasobów genetycznych lokalnych ras zwierząt gospodarskich oraz rozwój produkcji ekologicznej. Ilość dostępnych obecnie pakietów nie jest ostateczna i ulegnie zwiększeniu.

Rolnicy będą mogli wybierać z spośród 5 proponowanych pakietów: 1- rolnictwo zrównoważone (strefy priorytetowe), 2- rolnictwo ekologiczne (cały kraj), 3- utrzymanie łąk ekstensywnych

(strefy priorytetowe), 4-ochrona gleb i wód(strefy priorytetowe) i zachowanie lokalnych ras zwierząt gospodarskich (cały kraj). Zasięg stref priorytetowych jest określany na poziomie województwa i obejmuje najbardziej cenne przyrodniczo obszary.

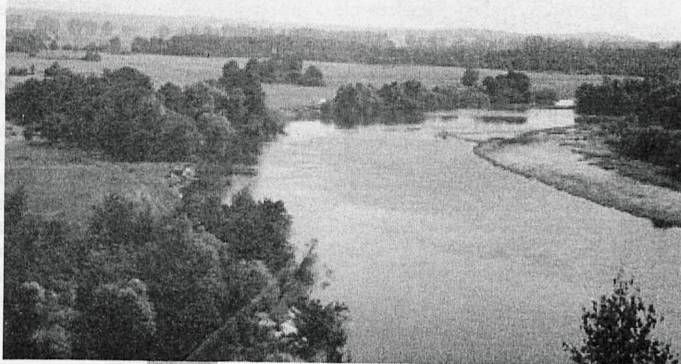
Podstawą działania rolnika w ramach programu jest wieloletni (5 lat) plan działalności rolnośrodowiskowej autoryzowany przez przeszkolonego doradcę.

Poszczególne pakiety (można je odpowiednio łączyć na poziomie gospodarstwa) będą płatne dla rolnika za działania na rzecz środowiska wykraczające poza poziom Zwykłej Dobrej Praktyki Rolniczej. Rolnik zobowiązany jest do dokładnego realizowania programu i prowadzenia stosownej dokumentacji dla siebie i instytucji kontrolujących.

Aby rolnicy mogli usłyszeć jak takie programy już funkcjonują w UE, zaproszeni zostali Francuzi gdzie podobne programy są realizowane od 1992r.

Na szkolenie przyjechało 3 Francuzów z departamentu Isere z okolic Grenoble w towarzystwie przedstawiciela z ministerstwa. Pan Guter- dyrektor zrzeszenia instytucji rolniczych we Francji omówił programy i ich funkcjonowanie na terenie Francji, a pan Yver Francois- rolnik, przedstawił jak program rolnośrodowiskowy jest

Ciąg dalszy na s. 10 ➔

Produkcja zwierzęca

➔ realizowany na poziomie jego gospodarstwa. Rząd francuski pokrywa w 50% wydatki na rzecz programów rolnośrodowiskowych.

Priorytety działań na rzecz środowiska we Francji to ochrona: jakości wody (55%), bioróżnorodności, krajobrazu i gleby. Programy te realizowane są na terenie 1/3 powierzchni kraju i zaznacza się wzrost zainteresowania rolników takimi działaniami. Realizowane są tam pakiety: gospodarowanie ekstensywne pastwiskowe, odnowa żywopłotów, zrównoważona ochrona roślin, dostosowanie nawożenia, międzyplony, zmniejszanie nawożenia azotowego o 11% i 20%, odnowa rowów i koszenie opóźnione.

Zwracano uwagę, że istnieje system kontroli składanych wniosków. Administracyjnie kontrolowanych jest 100% wniosków, na miejscu u rolników-5%. W przypadku nieprawidłowości stosowane są w stosunku do beneficjentów sankcje a nawet anulowanie i zwrot dopłaty. Na 34000 wniosków rolnośrodowiskowych złożonych we Francji w 2002r skontrolowano na miejscu 2400

wnioski z czego w 700 wystąpiły różnorakie problemy, wobec 260 rolników zastosowano sankcje a w 33 gospodarstwach nastąpiła anulacja wniosku i zwrot dopłaty.

Francuski rolnik przedstawił nam jak w jego gospodarstwie funkcjonuje taki program. Prowadzi on gospodarstwo rolne koło Lyonu (60 km) w spółce GAEC-3 wspólników w tym jego żona, gospodarują na powierzchni 120 ha.

Uprawiają 50 ha kukurydzy z czego 30 ha na ziarno, 30 ha-żyto, 10 ha soi, 10 ha słonecznika 6 ha groszku, pszenicę i rzepak a 12 % powierzchni gospodarstwa obowiązkowo musi pozostawać w ugorze. Równocześnie rolnik ten jest członkiem spółdzielni CUMA posiadającej maszyny, narzędzia rolnicze, ciągniki i towarzyszące temu budynki, z której usług korzysta 17 rolników pracujących na łącznym areale ok. 600 ha. Dochód z racji przystąpienia jego gospodarstwa do programów rolnośrodowiskowych stanowi 12% całego dochodu gospodarstwa. Rolnik

jest zadowolony z faktu uczestniczenia w płatnym programie. Pan Francois zachęcał do współdziałania w grupach producenckich, gdyż z tego tytułu jest wiele korzyści i możliwości uzyskania dofinansowania ze strony państwa. Zwracał jednak uwagę, że oprócz aspektu finansowego istotny jest tu aspekt ludzki polegający na wzajemnym zaufaniu-gwarancji wspólnych odpowiedzialnych działań.

Po szkoleniu uczestnicy jeszcze długo rozmawiali o poruszanych problemach, co świadczyłoby, że temat wzbudził duże zainteresowanie. Rolnicy rozważali funkcjonowanie takich programów we własnych gospodarstwach. W bardzo miłej atmosferze pożegnaliśmy się z uczestnikami, życząc sobie wzajemnie wielu sukcesów. Autorki tego artykułu dziękują Panu Wójtowi gm. Czemierniki za bardzo poważne potraktowanie problematyki Programów Rolnośrodowiskowych i pomoc w organizacji szkolenia. ■

Urszula Sawczuk-

PZDR Radzyń Podl.

Alina Cis- PZDR Biłgoraj

Wiosenna pielęgnacja rzepaku ozimego

W ostatnich latach w kraju wrasta zainteresowanie rzepakiem. Ma to związek z pracami nad ustawą o biopaliwach a uprawa tej rośliny jest podstawą do ich produkcji. W niektórych krajach UE wzrasta także powierzchnia uprawy rzepaku szczególnie na gruntach odłogowanych (cele nieżywnościowe), głównie do produkcji biopaliwa. Również w Polsce istnieje możliwość zwiększenia produkcji tej rośliny. Należy jednak pamiętać, że rzepak wymaga gleb żyznych, nie zakwaszonych oraz zasobnych w składniki pokarmowe.

Rzepak ozimy należy do grupy roślin o małej mrozoodporności (jest bardziej zimotrwały niż jęczmień ozimy, ale znacznie mniej niż pszenica lub żyto).

Jest szczególnie wrażliwy na układ warunków pogody zimą. Rośliny dobrze zahartowane w jesieni znoszą kilkudniowe, a krótkotrwałe spadki temperatury nawet do -20°C, ale tylko w pełni zimy,

lecz później w końcu zimy rzepak jest znacznie wrażliwszy na mrozy. Wczesne ocieplenie i ponowny nawrót mrozów niszczy rośliny. Szczególnie szkodliwe są zwłaszcza mroźne wiatry doprowadzające do wysuszenia roślin tzw. wysmolenia. Jeżeli rośliny są bardziej wyrosnięte jesienią, tym wrażliwość na wysmolenie jest większa. Okrywa śnieżna dobrze izoluje rośliny nawet od skrajnie niskich temperatur powietrza i zabezpiecza przed wysmoleniem, jednak tylko wówczas, jeśli ścielnie pokrywa cały łan rzepaku. W miejscach, gdzie jest zwiewana, łatwo dochodzi do wymarznienia roślin. Śnieg zalegający przez dłuższy czas na niezamarzniętej glebie może spowodować gnienie roślin. Częste roztopy śniegu w dzień i zamarzanie w nocy powodują powstawanie skorupy lodowej, pod którą mogą wyprzeć gnienie roślin.

W związku z tym przed przystąpieniem do prac wiosennych należy bardzo dokładnie ocenić stopień uszkodzenia roślin rzepaku. Lustrując plantację po zimie należy zwrócić szczególną uwagę na ilość roślin uszkodzonych przez mróz i zagęszczenie roślin na 1 m².

Na plantacji w kilku miejscach wybranych losowo, na powierzchni 1 m² liczy się rośliny zdrowe i z lekkimi uszkodzeniami, to jest takie które mają zdrowy korzeń i normalną, zdrową szyjkę korzeniową, ale mogą mieć przemrożone boczne liście a częściowo wierzchołkowe liście rozety. Gdy na 1 m² jest powyżej 50 takich roślin rozmieszczonych równomiernie wówczas stan przezimowania plantacji ocenia się jako dobry. Również nieco przedzoną plantację na której stwierdza się około 40 roślin na 1 m², można pozostawić bez większych obaw o plon.

➔ Plantacji, na której pozostało zaledwie 25-35 roślin/m², a większa część roślin uległa dość poważnemu uszkodzeniu, można nie zaorywać pod warunkiem, że rośliny są dobrze rozrośnięte i równomiernie rozmieszczone na polu. Z takich plantacji uży-

Do najważniejszych zabiegów wiosennych należy zaliczyć: nawożenie azotem, siarką i borem, zwalczanie szkodników (szczególnie wczesnowiosennych) oraz ochrona przed chwastami i chorobami.

Rzepak wymaga intensywnego wiosennego nawożenia azotem w ilości od 140 do 210 kg N/ha. Do głównego nawożenia najlepiej nadaje się saletra amonowa. Pierwszą część (2/3) należy wysiać przy ruszeniu roślin, drugą - w formie saletry amonowej lub mocznika 0-

wejść na pole z powodu zbyt wilgotnej gleby. Rzepak wykazuje również duże zapotrzebowanie na siarkę. Dobre rezultaty daje zatem podanie w pierwszej dawce wiosennej części azotu w postaci 100 kg siarczamu amonu (24 kg S i 20,8 kg N). Dostarczamy wówczas roślinom siarkę w okresie ich największego zapotrzebowania na ten pierwiastek (tj. od wybijania w pędy do wiązania łuszczyń).

Po wiosennym ruszeniu rośliny do wzrostu łodygi do początku kwitnienia można stosować dolistne dokarmianie łącznie z zabiegami ochrony roślin. Efektywność nawożenia azotowego zależy również od zasobności gleby w pozostałe makro- i mikroelementy. Wiosną nie ma potrzeby bronowania plantacji, które przezimowały bez większych szkód i zwarcie pokrywają powierzchnię pola, gdyż może to przyczynić się do rozprzestrzeniania chorób grzybowych. Natomiast wskazane jest wtedy, gdy rośliny uległy uszkodzeniom mrozowym i na plantacji występuje dużo martwych liści. Bronowanie wykonujemy po ruszeniu rośliny kiedy gleba dostatecznie obeschnie, ale będzie optymalnie wilgotna. Jeżeli na plantacji zauważono wystąpienie suchej zgnilizny kapustnych, to bronować jej nie należy. ■

Bożena Siargiej
PZDR Biała Podlaska

skuje się jednak zwykle niższe plony. Plantacja kwalifikuje się do zaorania, gdy na 1 m² pozostało na wiosnę mniej niż 20 zdrowych roślin, a na polu są "łysiny" po wymarznym rzepaku.

Przemarznięcie liści rozetowych zachodzi najczęściej na przedwiośnie, ale nie jest groźne dla plonowania rzepaku. Taki rzepak ma inny pokrój i dojrzeje kilka dni później niż nieuszkodzony (obniżka plonu nie większa niż 10%).

Zaoranie plantacji i siew rośliny

- ☞ wymarzły i wiosną dają się łatwo wyciągnąć z ziemi
- ☞ są słabe a zachwaszczenie duże
- ☞ przezimowały bardzo nierównomiernie

Przed podjęciem decyzji o zaoraniu należy dokładnie rozważyć możliwość przesiewu rośliną zastępczą. Decyzją ta jest szczególnie trudna wtedy, gdy na rzepak w jesieni stosowano herbicydy. Należy dokładnie sprawdzić na etykiecie, czy dany herbicyd nie uszkadza rośliny następczej.

14 dni później, przed początkiem pakowania. Pierwszą dawkę głównego nawożenia azotem na polach równinnych wielu producentów stosuje się pod koniec zimy na zamrożoną glebę. Zaletą takiego sposobu jest szybkie dostarczenie azotu roślinom ruszającym do rośliny, a zwłaszcza kiedy wiosną przez dłuższy okres nie można

Produkcja zwierzęca

Rolniku - bilans pasz to podstawa racjonalnej gospodarki paszami

Niedobór pasz objętościowych jest jednym z poważniejszych zmartwień hodowców bydła.

Aby efektywnie przetworzyć zgromadzone latem pasze na mleko należy określić rzeczywiste zasoby pasz wraz z wartością pokarmową i porównać z zapotrzebowaniem bydła.

Pierwszą czynnością przy sporządzaniu bilansu pasz jest ustalenie ilości kiszzonek oraz zmagazynowanego siana i innych pasz. W tym celu określa się ich objętość w m³, posługując się wzorami matematycznymi do obliczania objętości.

Wartość pokarmową podstawowych pasz o znaczącym udziale w dawkach pokarmowych, najlepiej ustalić na podstawie analizy chemicznej wykonanej w laboratorium.

Po ustaleniu ilości i wartości pokarmowej zgromadzonych pasz określić trzeba termin wyczerpania się zapasów.

W tym celu należy ustalić dzienne spożycie pasz przez krowy i młodzię i obliczyć na ile dni żywienia wystarczy. Porównanie globalnych potrzeb utrzymywanego bydła z ilością zgromadzonych pasz pozwala stwierdzić czy zasoby kiszzonek i siana są wystarczające. Wczesna informacja o ewentualnym niedoborze podstawowych pasz daje możliwość jej oszczędniejszego skarmiania już od początku zimy, stosując więcej innej, której mamy duży zapas. W przypadku niedoboru paszy podstawowej w szczególności należy chronić krowy po wycieleniu, tj. do 100 dni laktacji. W tym okresie krowa, z racji fizjologicznych uwarunkowań produkuje najefektywniej i uzyskuje około połowy swojej rocznej wydajności, ponadto powinna być też ponownie zacielona. Krowy te muszą być żywione w sposób kontrolowany, do woli paszami objętościowymi wzajemnie bilansującymi się pod względem białka i energii z zachowaniem wymaganej ilości strukturalnego włókna, wapnia i fosforu.

W przypadku sytuacji wyjątkowo oszczędnej można żywić krowy w końcowym okresie laktacji i początkowym zasuszenia, podając im mniej pasz najlepszych, a więcej słomianych, wywaru czy wysłodków świeżych kiszonych. ■

Waga 1 m³ pasz

Nazwa produktu lub materiału	Waga 1 m ³ kg
Suche ziarno - pszenica	760
- żyto	730
- jęczmień	630
- owies	460
Nasiona - grochu i bobiku	800
- wyki i lucerny	780
- łubinu i koniczyny czerwonej	750
- rzepak	665
Zboże w snopach w stodole lub stercie - do wysokości 4 m	100
- do wysokości 6 m	125
Siano zleżale przy wysokości ułożenia do 4 m.	80
- przy wysokości ułożenia do 6 m.	90
- przy wysokości ułożenia do 8 m.	100
Siano łąkowe prasowane 1 kostka (o wymiarach 60 x 0,50 x 0,40)	8-9 kg
Siano z koniczyną czerwonej 1 kostka (wymiar j/w)	18-20 kg
Słoma zbóż luzem	40
Słoma zleżała przy wysokości ułożenia do 4 m.	70
Słoma zleżała przy wysokości ułożenia do 6 m.	80
Słoma zleżała przy wysokości ułożenia do 8 m.	90
Słoma roślin strączkowych	45
Słoma pszenna 1 kostka (o wymiarach 0,60 x 0,50 x 0,40m)	10-11 kg
Słoma żytnia 1 kostka (wymiar j/w)	10-11 kg
Słoma jęczmienna 1 kostka (o wymiarach j/w)	10-12 kg
Słoma owsiana 1 kostka (o wymiarach j/w)	6-8 kg
Słoma mieszanki zbożowej jarej 1 kostka (o wymiarach j/w)	10-11 kg
Sieczka ze słomy	55
Plewy zbożowe	125
Mączka z suszonej zielonki	125
Buraki pastewne, brukiew, marchew pastewna	710
Koniczyna zielonka	325
Trawa łąkowa zielonka	340
Liście buraczane zielonka	375
Kiszonka z trawy, koniczyny, łodyg kukurydzy z kolbami	750
- z liści buraków	875
- z ziemiaków parowanych	975
- z wysłodków buraczanych świeżych	1050
Płatki ziemniaczane	140
Otręby grube	150
Otręby mialkie	320
Wysłodki buraczane suszone	320
Mączka pastewna	560
Sruta rzepakowa	560
Sruta sojowa	600

Żywiec wieprzowy i wołowy

Ceny w zł/kg od 05.01.- 12.01. 2004 r.

Powiat	Żywiec wieprzowy		Żywiec wołowy		
Punkt skupu	tuczniaki	maciory	buhaje	Jałówki	Krowy
Biała Podlaska					
Biała Podlaska – Zakłady Mięsne „Dolina Łąk” Małaszewicze	2,90 + VAT				
“FELIX” Rossosz	2,80 + VAT		3,20 -3,40 + VAT	2,80 -3,20 + VAT	
Łuków					
Zakłady Mięsne „Łmeat” w Łukowie	2,70-2,80 + VAT				
Parczew					
Parczew –ZM „ŁMEAT” Łuków	2,80 + VAT	1,90 + VAT	3,15 -3,30 + VAT	3,00 + VAT	2,10 + VAT
ZM Małaszewicze - Jabłoń	2,80 + VAT				
Radzyń Podlaski					
M-U ”Zemat” Z.Trościańczyk i Sp. Wołyn	2,80 + VAT	2,00 + VAT	3,30-3,50 + VAT	3,00 + VAT	

REKLAMA REKLAMA**PH „ARKADY”****Arkadiusz Miszczuk**

Rusify 49, 21-222 Podedwórze
tel. (083) 379-51-24, kom. 608 516 126

**Ofertuje do sprzedaży produkty firmy
EKOPLON S.A.**

- **Koncentraty pełne - PROTAMIK**
- **Koncentraty 10%**
- **Mieszanki witaminowo- mineralne**
 - ⇒ FARMER
 - ⇒ EKOFOŚ
 - ⇒ SORBIX
- **Prefiksy dla trzody chlewnej przeźuwaczy i drobiu:**
 - ⇒ DYNAMIX
 - ⇒ EKOMIX
 - ⇒ PREMIX 4%
- **Pasze pełnoporcjowe:**
 - ⇒ PRESTARTER
 - ⇒ STARTER
- **Nawozy dolistne rolnicze**
 - ⇒ EKOLIST' MAKRO
 - ⇒ EKOLIST MONO
 - ⇒ MIKROSOL
- **Nawozy ogrodnicze**
 - ⇒ MULTIWIT- płynne doglebowe
 - ⇒ MULTIWIT granulowane doglebowe

W sprzedaży posiadamy wyposażenie chlewni i wentylację renomowanych firm

Gospodarstwo Rolno-Nasienne**Andrzej Kiryczuk**

Zalisczce 24
21-222 Podedwórze
tel. (083) 379 51 66
kom. 0-606 496 047

Oferuje do sprzedaży wiosną 2004 roku materiał siewny kwalifikowany, zaprawiony następujących gatunków i odmian:

- ⇒ pszenica jara odm. Kosa K1
- ⇒ pszenżyto jare odm. Wanad K1
- ⇒ jęczmień jary odm. Antek K1
- ⇒ jęczmień jary odm. Stratus K1
- ⇒ groch siewny odm. Piast K1

Sabinie Szelągowskiej

**Wyraży współczucia
z powodu śmierci**

OJCA

składają: Dyrekcja i Pracownicy
LWODR Oddział w Grabanowie

NOWA SZERSZA OFERTA!

SKLEP W WISZNICACH
UL. PRZEMYSŁOWA 13 (DAWNA BAZA GS)
TEL. (083) 378-15-23

POLECAMY:

- PASZE, KONCENTRATY, DODATKI PASZOWE
- PRODUKTY FIRM LNB, SANO, SCHAUMANN
- CZĘŚCI DO CIĄGNIKÓW, KOMBAJNÓW POLSKICH
- CZĘŚCI DO URZĄDZEŃ UPRAWOWYCH
- CZĘŚCI DO CIĄGNIKÓW I URZĄDZEŃ ZACHODNICH
- AKUMULATORY, OGUMIENIE, OLEJE ROZLEWNE
- ART. ZOOTECHNICZNO-WETERYNARYJNE
- WYPOSAŻENIE POMIESZCZEŃ INWENTARSKICH
- OKNA INWENTARSKIE
- ARTYKUŁY METALOWE
- KARMA DLA PSÓW I KOTÓW
- ŚRODKI HIGIENY DOJU FIRM: AVITA, HENKEL,
DE LAVAL, VITTRA
- JUŻ W SPRZEDAŻY: **NAWOZY**

ZAPRASZAMY TAKŻE DO NASZEJ SIEDZIBY:

► **KOJPASZ sp.j.** Dubica Dolna 26. tel. 378-22-52, tel/fax 378-23-00
oraz własnych punktów sprzedaży:

► Dawidy 83	tel. 356-04-07
► Łomazy ul. Lubelska 12	tel. 341-74-16
► Białka k/Radzynia	tel. 0/501-652-980
► "U Vuzla" Opole k/Podedwórze	tel. 379-50-14
► Szymczuk Bożena Rokito 110	tel. 345-32-37

PROMOCJE W STYCZNIU:

- Przy jednorazowym zakupie 3 worków 45 kg lub 6 worków 20 kg koncentratów naszej produkcji – długopis lub rękawiczki gratis.
- Premiksy i koncentraty firmy LNB w cenach z grudnia (do wyczerpania zapasów)

Warto skorzystać !

Fundacja Wspomagania Wsi

Program Małych Dotacji
GEF/SGP UNDP

Bank Inicjatyw Społeczno-
Ekonomicznych

**Ogłaszają konkurs grantowy realizowany
we wsiach i miasteczkach do 6000 mieszkańców**

Bieda i Środowisko Naturalne

czyli

jak wykorzystać środowisko naturalne w działaniach na rzecz ograniczania biedy i wykluczenia społecznego w naszej wsi, gminie, osiedlu po-pegeerowskim...

Na czym polega udział w konkursie i kto może wziąć w nim udział

- Udział w konkursie polega na zgłoszeniu projektu, którego celem będzie racjonalna ochrona i wykorzystanie zasobów środowiska naturalnego zgodnie z zasadami zrównoważonego rozwoju do ograniczania biedy oraz zwalczania przyczyn ubóstwa (w tym bezrobocia), a także przeciwdziałania pogłębianiu się bierności i bezradności wobec trudnych sytuacji życiowych mieszkańców.
- Organizacje składające wniosek muszą mieć swoją siedzibę na terenie gminy, w której projekt będzie realizowany. O dotacje nie mogą występować podmioty prowadzące działalność dla zysku.
- W konkursie mogą wziąć udział organizacje pozarządowe: stowarzyszenia, towarzystwa, fundacje, organizacje religijne, niepubliczne instytucje opiekuńczo-wychowawcze, komitety społeczne, kluby pracy, organizacje młodzieżowe, świetlice wiejskie, organizacje kobiece, grupy odnowy wsi, a także sołectwa, rady sołeckie, parafie, ochotnicza straż pożarna, koła gospodyń wiejskich, i inne organizacje, które wykażą we wniosku, że potrafią osiągnąć cel konkursu. Każda organizacja może złożyć tylko jeden wniosek.
- Realizacja projektu powinna się rozpocząć po 31 lipca 2004 i nie powinna trwać dłużej niż 18 miesięcy. Maksymalna kwota, o którą można się ubiegać wynosi 10.000 złotych, minimalna 3.000 złotych.

Wniosek musi zawierać (w podanej kolejności):

1. Tytuł projektu.
2. Nazwę organizacji przystępującej do konkursu; rok założenia; formę prawną.
3. Dokładny adres z kodem pocztowym, gminą, powiatem i województwem; telefon (wraz z numerem kierunkowym), faks, e-mail (jeśli istnieje).
4. Imię i nazwisko osoby odpowiedzialnej za projekt.
5. Datę rozpoczęcia projektu, datę jego zakończenia.
6. Wnioskowaną kwotę dotacji.
7. Krótki opis efektów dotychczasowej działalności (maks. 1 strona).
8. Streszczenie projektu (maks. 3 zdania): co zostanie zrobione, dlaczego, kiedy, przez kogo i w jaki sposób.
9. Pełny opis projektu (maks. 2 strony): cel projektu - na jakie potrzeby społeczności odpowiada projekt, kto zostanie nim objęty, jakie działania zostaną podjęte, jaki problem zostanie rozwiązany w wyniku realizacji projektu, przez kogo i w jaki sposób projekt będzie realizowany; spodziewane efekty (podać głównie efekty wymierne (mieralne / policzalne)); sposób oceny skuteczności działań, zarówno w trakcie, jak i po zakończeniu realizacji projektu.
10. Plan działań (z wyraźnym zaznaczeniem terminu rozpoczęcia i zakończenia projektu oraz opisem poszczególnych czynności, czasem wykonania i wykonawcami).
11. Trzy trudności, które mogą wystąpić przy realizacji założonych działań i sposób ich rozwiązania (maks. 1 strona).
12. Szczegółowy budżet projektu (ze wskazaniem źródeł finansowania poszczególnych pozycji budżetowych i sposobem kalkulacji kosztów).
13. Plany dotyczące kontynuacji projektu po zakończeniu finansowania przez Fundację Wspomagania Wsi. ➡

14. Dane na temat organizacji, z którą zostanie podpisana umowa o dotacji (nazwa organizacji; dokładny adres; imiona i nazwiska oraz funkcje dwóch osób upoważnionych do podpisania umowy; numer konta; nazwa i adres banku; termin złożenia raportu finansowo-merytorycznego).

W przypadku, gdy organizacja wnioskująca nie posiada własnego nr konta, należy znaleźć inną organizację, która użyczy swojego konta dla realizacji projektu.

Uwaga: Wnioski nie zawierające wszystkich wymaganych informacji nie będą rozpatrywane.

BARDZO WAŻNE! Należy przeczytać przed przystąpieniem do opracowywania projektu.

Kryteria stosowane przy ocenie projektu

- Zgodność projektu z celami konkursu (maks.15 pt.);
- efektywność projektu (wymierne rezultaty np.: zysk w zł) (maks.15 pt.);
- jakość przygotowania projektu:
 - zrozumiały, przejrzysty i kompletny opis działań (maks. 5 pt.),
 - dokładny budżet (maks. 5 pt.),
 - dobrze przemyślany i przekonujący plan działania (maks.5 pt.);
- liczba osób zaangażowanych w realizację i korzystających z efektów projektu (walor integrujący) (maks.10 pt);
- wykonalność projektu (możliwość realizacji planowanych działań w przewidywanym czasie i przy posiadanych środkach) (maks.5 pt.);
- oryginalność / nowatorstwo sposobu wykorzystania środowiska naturalnego (maks. 5 pt.);
- pozyskanie dodatkowych funduszy i ilość pracy własnej włożonej w realizację projekt (maks.5 pt.);
- współpraca z innymi organizacjami i wolontariuszami (maks.5 pt.);
- sposób promocji projektu (maks.5 pt.);

Wniosek z dopiskiem "Bieda i Środowisko Naturalne" należy przesłać pocztą do 31 marca 2004 roku (decyduje data stempla pocztowego) na adres:

Fundacja Wspomagania Wsi
ul. Bellottiegoł, 01-022 Warszawa

Konkurs zostanie rozstrzygnięty do 10 czerwca 2004

W konkursie zostaną przyznane nagrody w wysokości od 3.000 do 10.000 zł. Łączna kwota nagród wyniesie maksymalnie 200.000 zł. Instytucjami finansującymi są: Program Małych Dotacji GEF/SGP UNDP, Fundacja Wspomagania Wsi, BISE.

Dodatkowych informacji udziela Monika Słotwińska-Lychota pod numerem:

(+22) 636 25 70 - 75

lub adresem e-mail:

mslotwinska@fww.org.pl

Dodatkowe, istotne wskazówki dla przystępujących do konkursu:

- Na konkurs należy zgłaszać konkretne projekty a nie całą działalność statutową organizacji;
- Nie można zgłaszać projektów polegających wyłącznie na szkoleniach;
- Nie można zgłaszać projektów polegających na organizacji imprez masowych;
- Zgłaszane projekty powinny mieć walor trwałości. Nie będą nagradzane projekty przynoszące krótkotrwały efekt;
- W przypadku projektów wieloletnich lub wieloetapowych, należy zgłosić konkretny etap;
- Konkurs nie jest organizowany z myślą o wsparciu dużych, funkcjonujących od wielu lat organizacji i instytucji;
- Jeśli budżet projektu przekracza 10.000 zł, należy wyraźnie zaznaczyć, na co zostanie wydana nagroda i jak zostaną sfinansowane pozostałe wydatki;
- Nie można zgłaszać projektów zgłoszonych w poprzednich edycjach konkursu;
- Opisy projektów nagrodzonych w poprzednich edycji konkursów znajdują się na stronach internetowych: www.fww.org.pl oraz www.undp.org.pl/bieda
- Proszę numerować strony wniosku, oszczędzać papier, nie zszywać i nie oprawiać wniosków, gdyż będą kopowane. Fundacja nie zwraca nadesłanych materiałów.
- Przy opracowywaniu projektu pomocne będą informacje umieszczone na stronie www.gef.undp.org.pl (Program Małych Dotacji GEF/SGP) w opisach programów operacyjnych nr, 2,6,11,13,14 i 15.

Nadesłanie wniosku oznacza zgodę na upowszechnienie opisu projektu przez organizatorów konkursu i przetwarzanie danych dla celów statutowych Fundacji Wspomagania Wsi i GEF/SGP UNDP

Informacje rynkowe

Notowania cen na targowiskach sporządzone przez Oddział WODR w Grabanowie (ceny w zł za jednostkę)

Lp	Wyszczególnienie	J.M	Wisznice 05.01.2004 poniedziałek	Piszczac 07.01.2004 środa	Radzyń Podlaski 07.01.2004 środa	Biała Podlaska 08.01.2004 czwartek	Łuków 08.01.2004 czwartek	Międzyrzec Podlaski 08.01.2004 czwartek
1.	Pszenica	dt	-	-	60 - 62	65 - 70	68	65
2.	Pszennyto	dt	-	50	48 - 50	60	-	48 - 50
3.	Żyto	dt	-	-	40	-	46	45
4.	Owies	dt	-	37 - 40	42	50	48 - 49	40
5.	Jęczmień	dt	-	-	55 - 58	60	60	50
6.	Mieszanka zbożowa	dt	-	42 - 45	48 - 50	-	50 - 51	45
7.	Kukurydza	dt	-	-	-	60	-	-
8.	Ziemniaki	dt	-	-	-	30 - 33	-	-
9.	Cebula	dt	-	-	-	120	-	-
10.	Prosieta 10-15 kg	para	90 - 110	80 - 110	120 - 130	-	80 - 120	100 - 120
11.	Prosieta pow. 15kg	para	120 - 150	120 - 140	130 - 140	-	120 - 160	150 - 160
12.	Jaja	szt.	0.32 - 0.43	0.34 - 0.42	0.32 - 0.40	0.32 - 0.40	0.35 - 0.45	0.32 - 0.40
13.	Jabłka	kg	-	1.00 - 1.50	0.80 - 1.20	1.50 - 1.80	-	1.00 - 1.40
14.	Orzech włoski	kg	3.00 - 5.00	3.00	-	-	-	-
15.	Orzech laskowy	kg	8.0 - 10.0	-	-	-	-	8.00
16.	Gruszki	kg	-	-	1.50 - 3.00	-	-	-
17.	Pestka dyni	kg	4.00 - 4.20	-	-	-	-	-
18.	Cebula	kg	0.90 - 1.20	1.50	0.80 - 1.00	1.50	1.00	1.00 - 1.20
19.	Czosnek	kg	-	7.00	-	6.50	-	-
20.	Czosnek	szt.	-	-	-	-	0.60	-
21.	Ogórek kiszony	kg	-	-	-	2.00	-	-
22.	Kapusta	szt.	1.00 - 1.50	-	-	-	1.00	0.50 - 1.50
23.	Kapusta	kg	-	-	0.50 - 0.80	-	-	-
24.	Kapusta czerwona	szt.	-	-	-	1.20	-	-
25.	Kapusta pekińska	kg	-	-	-	-	-	1.50
26.	Kapusta kiszona	kg	-	-	-	2.00	-	1.60
27.	Pieczarki	kg	-	-	4.00	-	3.50 - 4.50	3.50 - 4.00
28.	Marchew	kg	0.80	1.00	0.60 - 0.80	1.50	0.70	0.80 - 1.00
29.	Miód	kg	16.00 - 19.0	12.0 - 16.0	-	18.00	20.00	-
30.	Buraki czerwone	kg	0.80	-	0.70 - 0.80	-	0.80	0.90 - 1.00
31.	Seler	kg	2.0 - 2.50	-	2.00	3.00	2.0 - 2.5	2.50
32.	Por	szt.	-	-	-	-	0.50 - 1.00	0.50
33.	Por	kg	-	-	-	3.00	-	-
34.	Pietruszka	kg	-	2.50 - 3.00	1.50 - 2.00	3.00	-	2.50

OPONY ROLNICZE BIEŻNIKOWANE

-PEŁNA
GWARANCJA!

- UPUST ZA ZDANIE
STAREJ OPONY

- TRANSPORT
- SPRZEDAŻ RATALNA

✓ 6.00 - 16

✓ 14.9 - 24

✓ C 360

✓ M.F.

✓ 12.4 - 24

✓ C 330

✓ C 380

✓ ZETOR

Baza

Chelń ul. Dembowskiego 1 tel. (082) 565-18-95

Ceny zbóż, żywca motowego oraz wieprzowego

Zboża

Ceny w zł/tona 01-12. 01. 2004

Punkt skupu	PSZENICA	JĘCZMIEN	ZYTO	PSZENŻYTO	OWIES BEŻŁUSKOWY	KUKURYDZA
Podlaskie Zakłady Spirytusowe „Alkown” Sp. z o.o. Międzyrzec Podlaski ul. Lubelska 65 tel. 371-50-82			450 + VAT płatne od reki			
Mieszalnia pasz „Wola Pasze” Biata Podlaska ul. Sidorska tel. 342-22-01 (płatność od 21 -60 dni od dostawy)	700 + VAT	580 + VAT		570 + VAT	700 + VAT owies zwykły - 470 + VAT	640 + VAT
PZZ „MIŁOSZ” Kijowiec gm. Zalesie tel. 375 75 57	680 + VAT		480 + VAT			
„Podlaskie Gorzelnie” Gorzelnia Witulin, 21-542 Leśna Podlaska tel. 345-18-21			450 + VAT			
Młyn Gospodarczy-Marek Trościańczyk Parczew ul. 11-go Listopada 107 tel. (083)354-17-67	680 + VAT		470 + VAT			
PPP BACUTIL Bedlno tel. 352-86-01	560 + VAT	480 + VAT	390 + VAT	470 + VAT		510 + VAT
Gorzelnia w Bojanówce tel. 353-00-47			380 + VAT			
KOJPASZ Dubica	550 + VAT	480 + VAT	420 + VAT	480 + VAT		

Autoryzowany dealer firmy
Westfalia Landtechnik Polen Sp. z o.o.

WESTFALIA

P.P.H.U. „MLEKO-SYSTEM”
ul. Składnicowa 8
21-200 Parczew
tel. (083) 355 13 09, fax. (083) 355 13 08

Oferuje

- Wyposażenie budynków inwentarskich do hodowli bydła
 - urządzenia udojowe i schładzające (nowe i używane) firmy Westfalia
 - kalenice dachowe oraz kurtyny firmy ARNTJEN
 - przegrody stanowiskowe do obór uwięziowych oraz wolnostanowiskowych
- Wozy paszowe firmy TRIOLIET
- Środki higieny doju
 - Części zamienne do wszystkich typów dojarek
 - Fachowe doradztwo
 - Artykuły zootechniczne

**SPRZEDAŻ
RATALNA**

Produkcja zwierzęca

Porady pszczelarskie

Marian Kalabun

Warunki dobrej zimowli rodzin pszczelich

Zimowanie rodzin pszczelich jest bardzo ważnym etapem w cyklu życiowym pszczół. Jest to bardzo trudny okres dla funkcjonowania rodziny, dlatego też przywiązuje się dużą wagę do prawidłowego przygotowania pszczół do przetrwania tego okresu. Wiadomo, że dobre zimowanie to prawidłowy rozwój rodzin wiosną, większa zdrowotność, szybkie uzyskiwanie optymalnej siły, a co za tym idzie wyższa produkcyjność.

Początek roku pszczelarskiego rozpoczyna się praktycznie po ostatnim miodobranu. Wykonuje się wtedy tzw. główny przegląd jesienny (układanie gniazd na zimę). Przegląd ten traktowany jest jako punkt wyjścia dla prac związanych z okresem jesiennego rozwoju rodzin i zazimowaniem pasieki.

Przegląd ten polega na szczegółowym przejrzaniu poszczególnych plastrów w celu stwierdzenia:

- ♣ Stanu zapasów miodu i pyłku.
- ♣ Siły rodzin.
- ♣ Ilości i jakości czerwiu, (a na tej podstawie również obecności i wartości matki).

♣ Jakości plastrów.

Dotychczas większość zaleceń mówiła o tym, że ostateczne ułożenie gniazd do zimy powinno nastąpić w końcu sierpnia. Badania wykonane w Oddziale Pszczelnictwa w Puławach wykazały, że lepiej to zrobić wcześniej - to jest około 10 sierpnia. Przy prawidłowym ułożeniu gniazd do zimy pszczoły praktycznie w tym okresie nie mieszczą się na pozostawionych plastrach. Nie jest to jednak problem tam, gdzie stosuje się maty dające pszczołom możliwość wychodzenia poza obręb gniazda. Bardzo dobrym rozwiązaniem jest powiększenie przestrzeni podramkowej, umożliwiając pomieszczenie się "nadliczbowym" pszczołom. A ponadto duża część tych pszczół zginie po przeróbce syropu cukrowego.

Stan zapasów

Podczas układania gniazd na zimę należy wycenić pozostający w ulu zapas. Najwygodniej jest oceniać go "na oko" przyjmując, że 1 dm² obustronnie poszytego plastra z miodem waży około 30 dkg.

Ułatwi to określenie dawki syropu,

który pszczołom trzeba podać w trakcie dokarmiania. Uzupelnienie zapasów zimowych należy rozpoczynać jak najwcześniej, co ma swoje biologiczne uzasadnienie. W końcu sierpnia żyje jeszcze część robotnic popożytkowych, które mogą odciążyć młode, wygryzające się pszczoły od wyczerpującej pracy, jaką jest przeróbka syropu.

Ponadto w tym okresie jest jeszcze ciepło, łatwiejsze jest więc odparowywanie wody, inwertowanie cukrów i poszycie zapasów. Najszybsze nagromadzenie zapasów jesienią, czyli najmniejsza strata cukru w czasie przerobu powstają, gdy podaje się pszczołom syrop w stosunku 3:2.

Zapasy otrzymane z takiego roztworu trudno ulegają krystalizacji w plastrach. Sama częstotliwość dokarmiania i dawki są sprawą dość płynną, ale wg doświadczeń przeprowadzonych w Oddziale Pszczelnictwa wynika, że najlepsze są dawki duże (5 litrowe), podane w odstępach 2-3 dniowych (szczególnie w przypadku zakończenia karmienia do końca sierpnia), co ma również aspekt ekonomiczny. Od połowy października do pierwszego oblotu wiosennego dobrze zazimowana rodzina pszczoła zużywa około 6-7 kg zapasów. Ilość zapasów powinna być większa o 3-5 kg, co stanowi tzw. "żelazną rezerwę", która będzie potrzebna do wiosennego rozwoju rodziny. Z drugiej strony zapasy nie mogą być zbyt obfite, gdyż na uwiązanie się kłębu zimowego potrzebna jest pewna powierzchnia plastrów o wolnych komórkach, nie zalanych miodem. Są opracowane specjalne normy w Oddziale Pszczelnictwa, które mówią o ilości zapasów dla poszczególnych typów uli.

Zapasy pierzgi

W ułożonym do zimowania gnieździe pyłek powinien znajdować się na 2-3 plastrach i zajmować łącznie powierzchnię 5-6 dm². Szczególnie o zimowe

Ciąg dalszy na s. 10 ➔

➔ zapasy pierzgi musimy zadbac w tych okolicach, gdzie brak jest jesiennych roślin pyłkodajnych. W takiej sytuacji należy dużo wcześniej pomyśleć o przygotowaniu zapasów pyłkowych. Najlepiej zrobić to w okresie wiosenno-letnim, a przechowane plastry z pierzgą podać rodzinom podczas składania gniazd do zimowli.

Sila rodziny

Określa się ją na podstawie liczby gęsto obsiadanej przez pszczoły plastrów oraz ilości czerwii.

Silne rodziny, po ostatnim miodobraniu i zdjęciu nadstawek z uli z reguły wypełniają cały ul, a często nawet sprawiają wrażenie, że się w nim nie mieszczą. Jeśli dni są ciepłe, nadmiar ich wylega czasem w postaci "bród" pod ulem lub deską wylotową. Są to jednak pszczoły, z których większość zginie w ciągu najbliższego czasu. O sile rodziny w tym okresie świadczy, więc głównie ilość czerwii wychowanego po ostatnim pożytku. Słabsze mogą być te, które wykorzystywały bardzo obfity pożytek, np. spadziowy lub wrzosowy, z gorszymi (starszymi) matkami i rozrżane, utworzone z późniejszych rojów czy rodziny okresowo bezmateczne.

Ilość i jakość czerwii

Ogólnie nazwą czerwii określamy zarówno jaja, larwy i poczwarki pszczele. Ilość i jakość czerwii wiąże się z obecnością i wartością matki.

Zupełny brak czerwii lub brak jaj i młodych larw może sygnalizować bezmateczność rodziny albo niekontrolowaną wymianę i obecność matki

nieunasienionej. Rodzinom podejrzanym daje się w środek gniazda plater z jajeczkami i młodym czerwem, tzw. kontrolny, wyjęty z jakiegokolwiek normalnej i silnej rodziny. Pojawienie się na nim po 1-3 dniach mateczników ratunkowych daje pewność, że rodzina jest bezmateczna. Po zniszczeniu odciągniętych mateczników i dokładnej kontroli pozostałych plastrów do rodziny podaje się matkę zapasową. Zbyt mało czerwii, czerw rozstrzelony, mała siła rodziny i złe wyniki produkcyjne w sezonie-świadczą również o małej wartości matek. Opóźnianie wymiany matek nie jest wskazane, gdyż od rozwoju w końcu lipca i sierpniu zależy siła i wartość rodziny przed zimą.

Jakość plastrów

Plastry na zimowe gniazdo dobieramy już pod koniec lipca, a więc po ostatnim pożytku. Powinny one mieć regularnie odbudowane komórki- bez luk i zdeformowań a także w miarę możliwości bez zabudowy trutowej. Nie należy dawać plastrów jasnych, w których jeszcze nie był wychowywany czerw. Są one za słabe i zimne. Natomiast plastry zbyt stare, ciemnobrazowe, na skutek pozostałości po licznych pokoleniach czerwii mają zmniejszone komórki, a to rzutuje na warunki wychowu następnych pokoleń pszczoł. Wybierać trzeba tylko jasnobrazowy susz, kilkakrotnie przeczerwiony, daje on bowiem najlepsze warunki utrzymywania temperatury w gnieździe i rozwoju robotnic. Według Taranowa współczynnik przewodnictwa cieplnego plastrów w różnym stopniu ściemniałych jest bardzo zróżnicowany

i przedstawia się następująco:

- ☞ Jasne - 5,61
- ☞ Jasnobrazowe - 3,44
- ☞ Ciemnobrazowe - 2,16
- ☞ Czarne - 1,31

Zestawienie wskazuje, że plastry ciemnobrazowe tracą ciepło ponad dwukrotnie wolniej niż jasne, a czarne czterokrotnie. Zbyt ciemne plastry wycoufuje się jednak głównie ze względu na zmniejszone rozmiary komórek oraz warunki zdrowotne.

W doświadczeniach Jordana ograniczenie szerokości komórek starego plastru o 8,6% pociągało za sobą skrócenie języczka wygrzyzającej się z niej pszczoły o 12,3% i zmniejszenie objętości wola miodowego aż o 26,8%. Jak widać, zmiany dotyczą cech, które mogą poważnie obniżyć wydajność pracy pszczoł wygrzyzających się z komórek o zmniejszonej pojemności.

Jeżeli do tego dodamy, że stare plastry są siedliskiem wszelkich zarazków, a zwłaszcza choroby sporowcowej (nosemozy), stanie się jasne, że nie mogą one pozostać na zimę w gnieździe.

SILA ZAZIMOWANYCH RODZIN

Okres między głównym przeglądem jesiennym a końcem sezonu pasiecznego należy wykorzystać na możliwie najlepsze przygotowanie pasieki do zazimowania. Wszystkie związane z tym prace powinny być oparte z jednej strony na notatkach z tego przeglądu, z drugiej strony na znajomości biologii rodziny pszczelej. Chodzi tu, bowiem nie tylko o technikę zabezpieczenia przed

Norma wielkości zapasów zimowych w zależności od siły rodziny.

Typ ula	Ilość pokarmu zimowego w zależności od liczby ramek w zimującej rodzinie (kg)										
	liczba ramek										
	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Dadanta	8,6	9,8	11,4	13,0	14,4	15,8	17,0	18,2	-	-	-
Wielkopolski /360x260/	8,6	9,0	10,5	11,9	13,2	14,4	15,5	16,5	17,5	18,5	-
Wielokorpusowy/435x230/	-	-	11,2	13,8	14,2	15,5	16,5	17,5	18,5	19,5	-
Wielokorpusowy/360x230/	-	-	9,0	10,5	11,5	12,5	13,5	14,0	15,0	16,0	17,0
Warszawski poszerzony	7,8	9,5	11,1	12,6	14,0	15,3	16,5	17,6	-	-	-
Warszawski zwykły	7,6	9,3	10,0	12,3	13,6	15,1	16,0	17,1	18,0	-	-

zimmem i głodem, lecz również o stworzenie warunków przygotowania się organizmu pszczoł do pomyślnego przetrwania okresu zimy z zachowaniem do wiosny możliwie największej energii życiowej.

Na okres zimy pszczoły skupiają się, w tzw. kłęb zimowy. Najbardziej zewnętrzna warstwa kłębu tworzy otoczkę ze ściśle skupionych pszczoł, grubości, w zależności od aktualnych potrzeb 2,5-7 cm. Otoczka zawsze jest zbliżonej grubości bez względu na wielkość kłębu, czyli siłę rodziny. W takim razie, im rodzina zimą jest słabsza, tym mniejsza będzie liczba pszczoł w najbardziej aktywnej warstwie środkowej, która ogrzewa cały kłęb. Dokładne pomiary wykazały, że w bezpośrednim sąsiednich uliczkach może być bardzo zróżnicowana temperatura powietrza, różniaca się nawet o ponad 20°C. Świadczy to o wyjątkowo wysokiej wartości plastrów jako izolacji termicznej. Stąd wniosek, że w silnej rodzinie, która zajmuje 7-8 uliczek, utrata ciepła z kłębu będzie zawsze znacznie wolniejsza niż w rodzinie słabej, zajmującej 3-4 ramki.

Przetrwanie długiego okresu zimowego zawdzięczają pszczoły zwolnionym w tym okresie procesom przemiany materii. Jest to związane ze zwiększeniem do 4-5% stężeniem dwutlenku węgla w gnieździe, dzięki czemu

aktywność życiowa pszczoł spada do najkorzystniejszego minimum. Rodziny słabe mają zawsze niższe stężenie CO₂, gdyż przez częstsze rozluźnianie kłębu dla jego ogrzania łatwo tracą ten gaz na rzecz najbliższego otoczenia.

Procent pszczoł przeżywających zimę w zależności od terminu wygryzienia się z komórek.

Termin wylęgu pszczoł	% przeżywających zimę
do 26 lipca	39,2
od 27 lipca do 26 sierpnia	82,5
od 27 sierpnia do 7 września	88,4
od 8 września do 13 października	70,0

Pamiętać należy, że zimę przeżył głównie te pszczoły, które wygryzły się z jajeczek złożonych przez matkę w drugiej połowie lipca do 20 go sierpnia.

Skład i jakość robotnic

Kolejnym i bardzo istotnym czynnikiem dobrego przygotowania rodzin do zimowli jest odmłodzenie składu robotnic i zapewnienie korzystnego ich stanu fizjologicznego. Po zakończeniu pożytku zostają w ulu głównie pszczoły pokolenia czerwcowego i lipcowego, z których niewiele może przetrwać zimę. Najwięcej pszczoł, które przeżywają najdłużej to osobniki wygryzające się w trzeciej dekadzie sierpnia i pierwszych dniach września.

Ponieważ okres rozwoju pszczoły od jaja do dorosłego owada wynosi 21 dni,

czerwiec, które zapewniłyby przewagę sierpniowych i wrześniowych pszczoł w składzie zimującego kłębu, powinno odbywać się mniej więcej od 15-20 lipca do końca sierpnia. Daty te wyznaczają okres, w którym jesienne czerwienie matek musi być najbardziej intensywne.

Takie pszczoły przeżywają nawet do 270 dni. Chodzi, bowiem o to, by pszczoły pokolenia zimowego nie brały udziału przy przeróbce syropu cukrowego. Ta praca, bowiem jest dla nich bardzo wyczerpująca. Aby zachować jak najwyższy potencjał energetyczny, młode pszczoły muszą intensywnie odżywiać się pierzgą, dzięki czemu w ich organizmach gromadzą się zapasy glikogenu, białek i znaczne ilości tłuszczu. Wśród pszczoł kłębu zimowego nie powinno być robotnic zbyt młodych, które nie zdążyły przygotować się fizjologicznie do zimy i nie zdążyły jesienią dokonać oblotu oczyszczającego. Kryterium oceny jakości pszczoł idących do zimowli to ich potencjał energetyczny, jaki wnoszą do zimowego kłębu. Największym zasobem energii będą dysponowały pszczoły, które nagromadziły duże zapasy materiału energetycznego w swoim ciele i możliwie najmniej go przed zazimowaniem rozchodowały. W celu zachowania tej energii młode jesienne pszczoły intensywnie odżywiają się głównie pierzgą, dzięki czemu w ich organizmach gromadzą się (w hemolimfie i na powierzchni narządów wewnętrznych) zapasy glikogenu, białek i znacznej ilości tłuszczu. Rodzina musi naturalnie w tym czasie mieć do dyspozycji dostateczne zapasy pierzgi. Mały stopień wyczerpania pszczoł, które przetrwały zimę, odgrywa bardzo ważną rolę w wiosennym rozwoju rodzin, gdyż od

Ciąg dalszy na s. 16

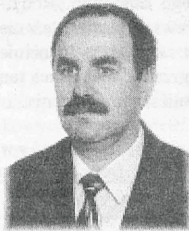

kondycji przezimowanych pszczoł i stopnia rozwoju ich gruczołów gardzielowych zależy ilość wyprodukowanego na przedwiośniu mleczka i wykarmionego w tym czasie czerw. Trzeba pamiętać, że cały wysiłek wychowu larw z jaj składanych w lutym, marcu i w kwietniu spoczywa jeszcze wyłącznie na pszczołach jesiennych.

Ocieplenie i wentylacja

W Polsce buduje się ule prawie wyłącznie o podwójnych ścianach i dennicy, izolowanych materiałem źle przewodzącym ciepło. Dodatkowo ocieplenie stanowią zazwyczaj słomiane maty boczne w drewnianym obramowaniu. Górne ocieplenie stanowią zazwyczaj poduszki wypełnione siewką ze słomy, plewami lub mchem. Jeśli jesień jest ciepła, matki mogą zbytnio przedłużać czerwienie. Zachodzi wtedy konieczność schłodzenia gniazda, poprzez uszczuplenie ocieplenia górnego. Jeżeli stosujemy podkarmiaczki górne to nie należy spieszyć się ze zdejmowaniem ich z uli po zakoficznym dokarmianiu, gdyż one również doskonale składają gniazdo.

Wilgotność względna powietrza wewnątrz kłębu waha się w granicach 50-85%. Ciepłe powietrze, ulatniające się przez górną powierzchnię kłębu, zabiera ze sobą parę wodną. W zetknięciu z zimną powłoką i ściankami para wodna najpierw skrapla się, a następnie zamienia + w szron. Krople wody na powłokę mogą spadać na kłęb niepokojąc pszczoły. Pogarsza to warunki zimowania. Dlatego ważne jest dobre ocieplenie powłoki. Woda z pary wodnej skroplonej na ściankach i plasterach powoduje zawilgoć uli i pleśnienie plasterów. Przy podniesieniu się temperatury powietrza, woda może wpływać nawet przez wylotek. Aby woda nie gromadziła się na dennicy, wszystkie ule przed zimą należy lekko pochylić w kierunku wylotka. Po pierwszych przymrozkach należy usunąć skrajne beleczki odstępnikowe, między matami a ściankami, aby umożliwić wentylację pionową z gniazda poprzez otwory w daszku ula.

Marek Lewandowski

Przedstawiam gospodarstwo

Obserwując mapę gminy Sosnówka możemy zauważyć, że znaczny procent w strukturze użytkowania gruntów stanowią użytki zielone. Predysponuje to rolników do rozwijania produkcji zwierzęcej, głównie chowu i hodowli bydła.

Jednym z czołowych producentów bydła mlecznego jest gospodarstwo Państwa Sozoniuków z Boginki Pańskiej. Zenon wraz z żoną Marianną, synem Piotrem wraz z małżonką Wiolettą prowadzą we wsi Boginka Pańska gmina Sosnówka powiat Biała Podlaska wspólnie mleczne gospodarstwo rolne. Posiadają obecnie 43,69 ha własnej ziemi oraz 18 ha dzierżawy. Obecnie uprawiają: pszenżyto 16,70 - plon 40 q, mieszanka zbożowa 29 ha - plon 35q, kukurydza na kiszonkę 7 ha - plon 500 q oraz trawy na użytkowanie kośno-pastwiskowe 5,3 ha przy plonie 280 q. Posiada również 10 ha łąki. Zbierana z niej zielonka przeznaczana jest głównie + na sianokiszonkę. Pan Zenon przejął gospodarstwo po rodzicach w 1975 roku. Było ono wtedy wielokierunkowe. Utrzymywano 7-8 krów z przychowkiem. Była już wtedy wybudowana jak na ówczesne czasy nowoczesna obora, którą rolnik sukcesywnie zasiedlał. Właściciele obecnie utrzymują: 29 krów dojnych, 4 jałówki cielne i 14 sztuk młodzieży. Urodzone cieliczki hodowane są na remont stada. Byczki zaś trzymane są w gospodarstwie tylko do wieku 6 dni i sprzedawane w cenie ok. 5 zł/kg. Krowa utrzymywana jest przeciętnie 4-5 laktacji a następnie jest brakowana i zamieniana przez własny przychówek. Przeciętna wydajność mleczna w oborze wynosi 6500 l.

Rolnicy posiadają pełen zestaw maszyn do produkcji zwierzęcej i roślinnej co pozwala im w terminie wykonywać wszystkie prace polowe. Korzystali między innymi z oferty firm: De Laval i Westfalia. W 1992 roku zdecydował się na modernizację obory. Dobudowano wówczas 4 stanowiska. W 2001 roku rolnik otrzymał od rodziców 24 ha ziemi. Obecnie żywią bydło głównie paszami własnymi. Dokupują tylko dodatki paszowe firmy Josera oraz soję, którą obecnie dowozi firma Kojpasz.

bepośrednio do gospodarstwa w cenie 146 zł/q (18.11.2003). Sporadycznie spasają wysłodki buraczane z cukrowi Krasnystaw lub Lublina. Jednak ich cena: 62 zł/q z dostawą do gospodarstwa jest mało atrakcyjna dla rolników. Rok bieżący był bardzo niekorzystny dla gromadzenia paszy. Zebrano dużo mniej paszy niż przeciętnie w latach ubiegłych. Jak podaje pan Zenon krowy w bieżącym roku już od 15 sierpnia karmione są jak w okresie zimowym. Jednak paszy w tym gospodarstwie nie powinno zabraknąć. Mogą być jedynie kłopoty z sianem.

Rolnicy zdają sobie sprawę, że w perspektywie kilkunastu lat będą musieli zwiększyć skalę produkcji. Nie będzie ograniczeniem w tych zamierzeniach baza paszowa. Wystarczy ona na co najmniej 60 sztuk krów dojnych. I właśnie do takich rozmiarów produkcji chcą dojść państwo Sozoniukowie. Gospodarstwo posiada duże siedlisko i jest możliwa rozbudowa obecnej obory lub budowa nowej wolno stanowiskowej. Wiązać się to będzie m. in. z rozbiórką stodoły, która jest jeszcze w dość dobrym stanie. Jednak rolnik jest skłonny ponieść tę stratę.

Gospodarstwo jest w dobrej kondycji ekonomicznej. Bez większych obaw patrzy w przyszłość. Posiada już następcę. Jest nim syn pana Zenona Piotr. Ukończył on średnią szkołę rolniczą. Jest żonaty, posiada 1 dziecko i chce związać swoją przyszłość z rolnictwem. Jednak pewne obawy rolnicy mają w związku z akcesją Polski do Unii Europejskiej. Sprzeczne informacje dochodzące ze środków masowego przekazu, zwłaszcza na temat opłacalności produkcji mleka wywołują niepokój. Starają się jednak optymistycznie patrzeć w przyszłość i sądzą, że nasz rząd i nasi negocjatorzy unijni nie pozwolą "zginąć" producentom mleka.

Aktywizacja

Podatki

O 0,6 proc. wzrosną w tym roku maksymalne stawki podatków i opłat lokalnych stanowiących dochody własne gmin.

Ich wysokość uchwalają na swoim terenie rady gmin, jednak nie mogą one przekroczyć kwot określonych przez ministra finansów w obwieszczeniu z 31 października 2003 r. (Monitor Polski nr 51, poz. 804).

Stawki podatku od nieruchomości nie mogą przekroczyć:

- ☛ Od gruntów związanych z prowadzeniem działalności gospodarczej, bez względu na sposób zakwalifikowania w ewidencji gruntów i budynków - 0,63 zł za metr kwadratowy.
- ☛ Od gruntów pod jeziorami, a także gruntów zajętych pod zbiorniki wodne, retencyjne lub elektrownie wodne - 3,41 zł za 1 hektar.
- ☛ Od pozostałych gruntów - 0,31 zł za 1 metr kwadratowy.
- ☛ Od budynków mieszkalnych lub ich części - 0,52 zł za 1 metr kwadratowy powierzchni użytkowej.
- ☛ Od budynków i ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej - 17,42 zł za 1 metr kwadratowy powierzchni użytkowej.
- ☛ Od budynków i ich części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej w zakresie obrotu kwalifikowanym materiałem siewnym - 8,11 zł za 1 metr kwadratowy powierzchni użytkowej.
- ☛ Od pozostałych budynków lub ich części - 5,82 zł za 1 metr

gruntów, budynków i psów w 2004 r.

kwadratowy powierzchni użytkowej.

☛ Od budowli - 2 proc. ich wartości.

Dochodem własnym gminy są również podatki od środków transportowych. Opodatkowaniu tym podatkiem podlegają: autobusy, samochody ciężarowe o dopuszczalnej masie całkowitej od 3,5 tony, ciągniki siodłowe i balastowe przystosowane do używania łącznie z przyczepą lub naczepą o dopuszczalnej masie całkowitej zespołu pojazdów od 3,5 tony, przyczepy lub naczepy, które łącznie z pojazdem silnikowym mają dopuszczalną masę całkowitą od 7 ton. Stawki podatku są zróżnicowane w przypadku autobusów - w zależności od liczby miejsc, a w przypadku innych pojazdów - w zależności od dopuszczalnej masy całkowitej. Opodatkowaniu tym podatkiem nie podlegają przyczepy lub naczepy związane wyłącznie z produkcją rolniczą prowadzoną przez podatnika podatku rolnego.

Podatek od posiadania psów w 2004r. nie może przekroczyć 50,30 zł za jednego psa. Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy z 12 stycznia 1991 r. o podatkach i opłatach lokalnych, podatek tego nie pobiera się:

1. z tytułu posiadania psów będących pomocą dla osób kalekich (niewidomych, głuchoniemych, niedośćnych);
2. od osób w wieku powyżej 70 lat prowadzących samodzielnie gospodarstwo domowe - od jednego psa;
3. z tytułu posiadania psów utrzymywanych w celu pilnowania

gospodarstw rolnych - pod dwa na każde gospodarstwo.

Rada gminy może w ogóle zwolnić mieszkańców z podatku od posiadania psów lub wprowadzić inne zwolnienia niż przewidziane w ustawie.

Maksymalna stawka opłaty targowej nie może wynieść więcej niż 579,32 zł dziennie. Opłatę tę pobiera się od osób fizycznych, osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej, dokonujących sprzedaży na targowiskach. Targowiskami w rozumieniu ustawy o podatkach i opłatach lokalnych są wszelkie miejsca, w których prowadzony jest handel, a w szczególności z ręki, kossów, stoisk, wozów konnych, przyczep, pojazdów samochodowych, a także sprzedaż zwierząt, środków transportowych i części do tych środków. Z opłaty targowej są zwolnione osoby i jednostki, o których mowa wyżej, jeżeli placą one podatek od nieruchomości w związku z posiadaniem gruntu lub obiektów budowlanych nie związanych trwale z gruntem, położonych na terenie targowiska.

Ostatnim już rodzajem opłat lokalnych jest opłata administracyjna, którą rada gminy może wprowadzić za czynności urzędowe wykonywane przez organy samorządu gminnego, jeżeli czynności te nie są objęte przepisami o opłacie skarbowej. Stawka opłaty administracyjnej nie może przekroczyć w 2004 r. 193,15 zł.

Opracowała Alicja Moroz-Rutkowska

Lubelskie w liczbach

Statystyczny obraz lubelskiego rolnictwa

W 2002 r. w województwie lubelskim było 305,9 tys. gospodarstw rolnych (4 miejsce w Polsce), tj. o 11,3 tys. (o 3,6 %) mniej niż w 1996r. Liczba gospodarstw o powierzchni powyżej 1 ha użytków rolnych zmniejszyła się o 23,5 tys. (9,5 %), tj. z 246,9 w roku 1996 do 223,3 tys. w 2002 r. Najlichniesz grupę wśród ogólnej liczby gospodarstw tworzyły gospodarstwa o powierzchni do 5 ha. Ich udział zwiększył się z 62,6 % w 1996 r. do 66,5 % w 2002r.

Mniejsza powierzchnia gruntów

Wyniki spisu wskazały na znaczny spadek powierzchni gruntów w użytkowaniu gospodarstw rolnych zarówno sektora prywatnego, jak i publicznego. Oznacza to, że z roku na rok malał udział powierzchni gruntów będących w dyspozycji rolnictwa na rzecz terenów budowlanych, rekreacyjnych, czy też działalności pozarolniczej. W 2002 r. ogólna powierzchnia gospodarstw rolnych wynosiła 1808,0 tys. ha i w porównaniu do 1996 r. uległa zmniejszeniu o 185,4 tys. ha (o 9,3 %). W strukturze użytkowania gruntów udział sektora prywatnego zmniejszył się w wymienionym okresie o 5,8 punktu procentowego, a publicznego o 1,3 %. Większa natomiast była o 7,2 % powierzchnia gruntów różnych, nie stanowiących gospodarstw rolnych. Powierzchnia użytków rolnych w tych

gospodarstwach zmniejszyła się o blisko 124,0 tys. ha (7,3 %). Przeciętna powierzchnia użytków rolnych w gospodarstwach rolnych w 2002 r. wyniosła 5,1 ha i była niższa o 5,6 % niż w roku 1996, podczas gdy w kraju wyniosła 5,8 ha i wzrosła o 1,8 %. Wyniki spisu rolnego wskazują na znaczne zmiany w użytkowaniu gruntów, zarówno według kierunków użytkowania, jak i według użytkowników. Zmniejszyła się powierzchnia gruntów należących do gospodarstw rolnych, natomiast wzrosła powierzchnia gruntów należących do jednostek nie stanowiących gospodarstwa rolnego, określana jako grunty różne (698,6 tys. ha, co stanowiło 27,9 % powierzchni województwa; w zestawieniu z 1996 r. była większa o 7,2 %. Powierzchnia gospodarstw rolnych w 2002 r., w porównaniu z 1996 r. była mniejsza o 9,3 % i stanowiła 9,4 % powierzchni gospodarstw w kraju, plusując województwo lubelskie na 3 miejscu. Areal użytków rolnych w gospodarstwach był mniejszy o 7,2 %. Sądów było więcej o 42,7 %, a łąk i pastwisk trwałych mniej odpowiednio o 12,2 % i 16 %. Udział powierzchni użytków rolnych w powierzchni ogólnej zmniejszył się o 4,7 %, lasów i gruntów pozostałych zwiększył się odpowiednio o 0,7 % i 4,0 %. Wzrosła powierzchnia odlogów i ugorów - z 77,4 tys. ha w 1996 r. do 151,8 tys. ha w 2002 r. W miarę powiększania się powierzchni ogólnej gospodarstw wzrastał

także udział użytków rolnych oraz gruntów ornych. W gospodarstwach najmniejszych i największych stosunkowo duży był udział gruntów pozostałych.

Zmiany w strukturze zasiewów

Struktura zasiewów oraz ich powierzchnia znacznie się zmniejszyła w ciągu ostatnich 6 lat. W 2002 r. powierzchnia zasiewów wyniosła 1097,7 tys. ha i w zestawieniu z 1996 r. zmniejszyła się o 171,1 tys. ha, tj. o 13,5 %, a wynikało to przede wszystkim ze znacznie mniejszej liczby gospodarstw rolnych zajmujących się produkcją roślinną. Stanowiła ona 10,2 % powierzchni zasiewów kraju, co uplasowało województwo lubelskie na 3 miejscu. Udział sektora prywatnego wyniósł 99,6 %. Zmiany w strukturze zasiewów poszczególnych grup upraw były konsekwencją zmiany udziału danych roślin w ramach tych grup.

Mniej krów więcej świń

W porównaniu z danymi uzyskanymi ze spisu w 1996 r. nastąpił spadek populacji następujących zwierząt gospodarskich: bydła o 30,2 %, w tym krów o 20,3 %, owiec o 37,5 %, koni o 48,5 %. Odnotowano natomiast wzrost liczebności pogłowia: trzody chlewnej o 1,4 %, w tym loch na chów o 25,7 %; kóz o 78,9 % oraz drobiu ogółem o 12,7 %. W roku 2002 liczba pogłowia poszczególnych rodzajów zwierząt gospodarskich przedstawiała się następująco:

- ⇒ bydła - 439,2 tys. szt., w tym krów - 261,8 tys. szt.,
- ⇒ trzody chlewnej 1354,9 tys. szt., w tym loch - 150,5 tys. szt.,
- ⇒ owiec - 27,1 tys. szt.,
- ⇒ koni - 43,9 tys. szt.,
- ⇒ kóz - 18,0 tys. szt.,
- ⇒ królików (samic reprodukcyjnych) - 83,7 tys. szt.,
- ⇒ pozostałych futerkowych (samic reprodukcyjnych) - 9,9 tys. szt.,
- ⇒ drobiu ogółem - 11 639,8 tys. szt.

ciąg dalszy nastąpi

Powierzchnia i struktura zasiewów według użytkowników

Wyszczególnienie	1996		2002	
	ha	%	ha	%
Powierzchnia zasiewów ogółem	1268735	100	1097667	100
Zboża ogółem	905312	71,4	848942	77,3
Strączkowe	10217	0,8	18512	1,7
jadłalne na ziarno				
Ziemniaki	147517	11,6	79028	7,2
Przemysłowe	93840	7,4	73310	6,7
Pastewne	66755	5,3	39914	3,6
Pozostałe	45094	3,5	37961	3,5

Aktywizacja

Odnowa wsi

metodą rozwoju obszarów wiejskich

Ojczyzną programu "Odnowy Wsi" są Niemcy. Koncepcja ta zrodziła się jako odpowiedź na pogłębiający się w Europie Zachodniej w latach 70-80 kryzys ekonomiczny i społeczny na wsi. Podjęte środki zaradcze, których celem było podtrzymanie atrakcyjności wsi poprzez oferowanie mieszkańcom podobnego jak w mieście standardu życia, nie przyniosły oczekiwanych efektów. Doprowadziły jednak do "umiastowienia" wsi i wystąpienia skutków ubocznych, m.in.: zniszczenia krajobrazu wiejskiego oraz zaniku indywidualności i tożsamości kulturowej jej mieszkańców.

Po wielu negatywnych doświadczeniach zrodził się pomysł innego podejścia do rozwoju obszarów wiejskich. Inicjatywa została oddana w ręce samych zainteresowanych czyli mieszkańców wsi.

Odnowa wsi jako metoda rozwoju obszarów wiejskich składa się z dwóch planów:

- ⇒ **lokalnego**, którego twórcami i realizatorami jest społeczność lokalna i wspierająca ją gmina
- ⇒ **regionalnego**, gdzie kształtowane są priorytety oraz polityka wobec obszarów wiejskich, w miarę możliwości integrująca politykę społeczną, gospodarczą i ochronę środowiska zgodnie z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Odnowa wsi

=
odpowiedzialność i oddolne
zaangażowanie mieszkańców
+
wykorzystanie zasobów lokalnych
+
publiczne wsparcie

Odnowę wsi cechuje:

- **kompleksowość** - rozwój jest efektem oddolnego określenia i realizowania całościowej wizji wsi, łączącej w sobie troskę, z jednej strony o byt ekonomiczny i standard życia mieszkańców z drugiej o potrzeby niematerialne, duchowe i społeczne oraz tożsamość i integralność wsi
- **zaangażowanie społeczności wiejskiej** jako siły napędowej przemian
- **pomoc społecznościom wiejskim** poprzez system wielostronnego wsparcia udzielonego przez gminę i region
- **wykorzystanie specjalistycznego doradztwa** instytucji działających na rzecz wsi i rolnictwa
- **wykorzystanie funduszy strukturalnych Unii Europejskiej**

Rys. Model funkcjonalny procesu odnowy wsi

Koncepcja „Odnowy wsi”, jak już wspominałam na wstępie zrodziła się w Niemczech w latach siedemdziesiątych. Bardzo szybko znalazła ona zwolenników i naśladowców w całej Unii Europejskiej. Również w Polsce na Opolszczyźnie od 1997r. realizowany

jest do dzisiaj z dużym sukcesem, program oparty na doświadczeniach krajów UE pn.: "Odnowa wsi w województwie opolskim".

Unia Europejska wspiera finansowo programy odnowy wsi. Po wejściu Polski do struktur UE, również nasze gminy będą mogły korzystać w latach 2004-2006 ze środków na odnowę wsi. Pomoc finansowa przekazywana będzie w formie refundacji (zwrotu) 80% poniesionych kosztów. Przeznaczona będzie na wsparcie odnowy wsi oraz na zachowanie i ochronę dziedzictwa kulturowego w tym:

- podniesienie standardu życia i pracy na wsi;
- podniesienie atrakcyjności turystycznej;
- wzrost atrakcyjności inwestycyjnej;
- zaspokojenie potrzeb społecznych i kulturalnych;
- rozwój tożsamości społeczności wiejskiej i zachowanie dziedzictwa kulturowego.

Wsparcie to będzie udzielane w ramach Sektorowego Programu Operacyjnego "Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego i rozwój obszarów wiejskich" w Działaniu 2.3.: "Odnowa wsi oraz zachowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego". Program ten nadal jest negocjowany z Komisją Europejską. O planowanych zasadach i procedurach ubiegania się gmin o pomoc finansową w tym działaniu oraz polskich doświadczeniach z realizacją programów pilotażowych odnowy wsi będziemy szerzej pisać w kolejnych wydaniach "Doradztwa Rolniczego". ■

Katarzyna Karmasz

źródło: R. Wilczyński "Odnowa wsi perspektywą rozwoju obszarów wiejskich w Polsce". Fundacja Fundusz Współpracy KCDRRiOW w Poznaniu, Poznań 2003r.

PROW - szansa dla wsi

Agnieszka
Seczyk

Na początku grudnia we wszystkich powiatach kraju odbyły się spotkania informacyjne, prezentujące Sektorowy Program Operacyjny "Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich" i Plan Rozwoju Obszarów Wiejskich, przygotowywane obecnie na lata 2004-2006. Doceniając rolę i znaczenie przekazu informacji podejmujemy ponownie na łamach naszego czasopisma temat przygotowywanych Programów, które mają na celu poprawić konkurencyjność polskich gospodarstw i wspierać zrównoważony rozwój obszarów wiejskich.

Proponuję państwu dzisiaj "porcję" informacji dotyczących Planu Rozwoju Obszarów wiejskich z nadzieją, że przyczynią się one do lepszego wykorzystania szans jakie daje Program.

Jaki jest stan prac nad PROW?

W pierwszych dniach grudnia opublikowana została kolejna wersja PROW, którą Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi przedłożyło Komisji Europejskiej do negocjacji, a te mają się zakończyć najpóźniej po 6 miesiącach. Zatwierdzenie programu przez KE otworzy możliwość jego realizacji.

Bogata oferta działań zawartych w PROW, które na dodatek nie wymagają współfinansowania ze strony przyszłego beneficjenta wzbudza już dzisiaj duże zainteresowanie wśród rolników.

Na jakie instrumenty wsparcia mogą liczyć rolnicy?

Zakres działań PROW obejmuje:

1. Renty strukturalne
2. Wsparcie dla gospodarstw niskotowarowych
3. Obszary o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)
4. Wspieranie przedsięwzięć rolnośrodowiskowych

5. Zalesianie gruntów rolnych
6. Wsparcie dla grup producentów rolnych
7. Wsparcie dostosowań do standardów Unii Europejskiej
8. Pomoc techniczna
9. Uzupełnienie płatności bezpośrednich

Kryteria dostępu

O możliwości ubiegania się o pomoc z konkretnych instrumentów PROW zdecydować spełnienie określonych kryteriów i warunków. Do zapoznania się ze szczegółami zapraszam w następnych numerach naszego czasopisma.

Definicje niektórych pojęć są wspólne dla większości działań. Warto się z nimi zapoznać.

Producent rolny zwany rolnikiem to osoba fizyczna, prawna oraz jednostka organizacyjna nie posiadająca osobowości prawnej prowadząca na własny rachunek działalność rolniczą w gospodarstwie rolnym, położonym w granicach RP.

Gospodarstwo rolne - gospodarstwo o powierzchni co najmniej 1 ha użytków rolnych

Działka rolna - zwarty obszar gruntu rolnego, na którym prowadzona jest jedna uprawa o powierzchni nie mniejszej niż 0,10 ha, wchodzący w skład gospodarstwa rolnego.

W działaniu „Renty Strukturalne” będzie wymóg posiadania przez następcę lub rolnika przejmującego gospodarstwo rolne odpowiednich kwalifikacji zawodowych. Za odpowiednie kwalifikacje do prowadzenia działalności rolniczej uznaje się:

- ☞ wykształcenie rolnicze wyższe lub średnie;
- ☞ wykształcenie rolnicze na poziomie zasadniczej szkoły zawodowej lub tytuł kwalifikacyjny w zawodzie przydatnym do prowadzenia działalności rolniczej i co najmniej 3-letni staż pracy w gospodarstwie;
- ☞ wykształcenie o kierunku innym niż

rolniczy na poziomie średnim lub wyższym i co najmniej 3-letni staż pracy w gospodarstwie rolnym lub dla osób posiadających wykształcenie wyższe ukończenie studiów w zakresie związanym z rolnictwem;

☞ wykształcenie podstawowe lub zasadnicze zawodowe o kierunku innym niż rolniczy i co najmniej 5-letni staż pracy w gospodarstwie rolnym.

Powyższe kryteria kwalifikacji zawodowych są wspólne dla działań SOP, przy których posiadanie takich kwalifikacji jest wymagane.

Rolnicy, którzy zechcą skorzystać ze wsparcia działalności rolniczej na ONW i przystępujący do programów rolnośrodowiskowych zobligowani będą do przestrzegania Zasad Zwykłej Dobrej Praktyki Rolniczej na obszarze całego gospodarstwa.

Warunkiem uczestnictwa we wszystkich działaniach Planu będzie zarejestrowanie się w Krajowym systemie ewidencji gospodarstw i producentów rolnych, prowadzonym przez ARiMR, która jednocześnie po akredytacji będzie pełniła funkcję Agencji Płatniczej.

W czym będzie mógł pomóc ODR?

W proces wdrażania Planu zaangażowanych będzie wiele instytucji, w tym m.in. instytucje doradztwa rolniczego. Rola tych ostatnich ma polegać na przygotowaniu planu rolnośrodowiskowego (przez uprawnionych doradców rolnośrodowiskowych), pomocy w wypełnianiu planu rozwoju gospodarstwa, wymaganego przy ubieganiu się o wsparcie dla gospodarstw niskotowarowych, pomocy w wypełnianiu wniosków o wsparcie z poszczególnych działań, potwierdzaniu niektórych wniosków o przyznanie wsparcia w ramach działania Wsparcie dostosowań do standardów UE, prowadzeniu szkoleń dla doradców i rolników, udzielaniu informacji na temat Planu, po której zapraszamy już dzisiaj osobście i na łamy naszego wydawnictwa. ■

Kwiat nie tylko Bożego Narodzenia

Gwiazda betlejemska

Gwiazda betlejemska zwana też pojęsencją, jest w swojej ojczyźnie Ameryce Południowej dwumetrowym krzewem, zaś u nas niedużą rośliną pokojową. Początkowo roślina ta nie wzbudzała większego zainteresowania. W ostatnich latach jest ozdobą świąt Bożego Narodzenia. Już nie jest to jedynie roślina na Boże Narodzenie, ponieważ można mieć kwitnące okazy bez względu na porę roku.

Gwiazda betlejemska jest rośliną krótkiego dnia. Do wytworzenia kwiatów i kolorowych przylistków potrzebuje tak zwanego "traktowania krótkim dniem", czyli dniem dziesięciogodzinnym, przez

na bezpośrednie działania promieni słonecznych. Pojęsencja nie powinna stać zbyt blisko kaloryferów. Najlepiej czuje się w temperaturze w dzień 18-21 °C, w nocy 12-18 °C.

Pojęsencję podlewamy obficie, średnio 2-3 razy w tygodniu, ale dopiero wtedy, gdy wierzchnia warstwa ziemi jest przesuszona. Co dwa-trzy tygodnie zasilamy ją słabym roztworem nawozu do roślin kwitnących. Roślina długo będzie wyglądała świeżo i zdrowo, jeżeli codziennie będziemy ją zraszać / zimą nie wolno spryskiwać przykwiatków. Nie wolno nabłyszczać liści ponieważ nie toleruje preparatów chemicznych.

pierwszych pędów, które wypuści roślina. Sadzonki tniemy długości około 8-10 cm. Na kilka minut zanurzamy je w cieplej wodzie, by przestał wypływać sok.

Sok pojęsencji jest trujący, dlatego lepiej robić to w gumowych rękawiczkach

Potem zagłębiany je do połowy w wilgotnej mieszance torfu z piaskiem 1:1. Po 3-4 tygodniach młode roślinki powinny się ukorzenie. Następnie przesadzamy je do doniczek wypełnionych zwykłą ziemią do kwiatów. W lipcu roślinę podlewamy 2-3 razy w tygodniu nawozem wieloskładnikowym dla roślin kwitnących. W miesiącu wrześniu rozpoczynamy skracanie dnia. Codziennie zapewniamy roślinie 14-16 godzin absolutnej ciemności.

Przykrywamy je czarnym papierem lub osłonami z ciemnego kartonu.

Co zrobić, jeśli nasze rośliny zaczynają zmieniać wygląd:

☞ gdy pojawiają się szkodniki a zwłaszcza przedziorki. Te szkodniki najczęściej pojawiają się na spodzie liści. Często atakują również całą roślinę, zwłaszcza wtedy gdy w naszym mieszkaniu powietrze jest zbyt suche. Zwalczamy je, wytkając w ziemię pałeczki owadobójcze.

☞ liście żółkną i opadają. Dzieje się to wtedy, gdy roślinie jest zbyt gorąco, za sucho lub za ciemno. Wówczas trzeba ją ustawić bliżej okna, obficie podlewać i regularnie nawozić. Należy dość często sprawdzać, czy bryła korzeniowa nie jest przesuszona.

☞ liście kurczą się i wysychają. To znak, że roślinę zatrują gazowej wyziewy z piecyka lub kuchenki gazowej. Często należy wietrzyć pokój.

☞ rośliny wiotzczą, liście zwisają. Trzeba znaleźć inne miejsce, bo roślinom szkodzi przeciąg.

Miłośnikom gwiazdy betlejemskiej życzyć powodzenia w jej uprawie. Jeśli będziemy ją prawidłowo uprawiać i pielęgnować za rok znów zakwitnie. Będzie cieszyła wzrok i dekorowała nasze mieszkanie podczas świąt Bożego Narodzenia.

Teresa Wypych
PZDR Łuków

osiem tygodni. Więcej światła, nawet sztucznego, hamuje formowanie pąków kwiatowych, a pobudza wzrost liści. W 2-3 tygodni po "traktowaniu krótkim dniem" wytworzy się duża liczba pąków kwiatowych i rozwiną się barwne przylistki.

Ozdobą rośliny są przylistki często nazywa się je kwiatami. Prawdziwe kwiaty to niepozorne żółte pedzelki na końcach pędów. Szczytowe przylistki tworzą wspaniałą rozetę / stwarzające wrażenie kwiatu/, zależnie od odmiany są czerwone, różowe, kremowobiałe lub lososioworóżowe. Rozeta przylistków jest średnicy 30 cm.

Jeśli chcemy, by pojęsencja przez długi czas zachowała urodę, musimy postawić ją w dobrze oświetlonym miejscu, ale tak, by nie była narażona

W warunkach domowych bardzo trudno sprawić, by pojęsencja zakwitła przed następnym Bożym Narodzeniem. Jeśli jednak mamy dużo zapachu i cierpliwości, możemy ją spróbować zachęcić do kwitnienia. Po przekwitnięciu / marzec - kwiecień/ trzeba zapewnić jej kilka tygodni spoczynku, by mogła zregenerować siły. Przycinamy roślinę, aby się rozkrzewiła. W marcu gdy opadną kolorowe przylistki, przycinamy roślinę do 1/3 wysokości. Ustawiamy ją w jasnym miejscu i rzadziej podlewamy / wystarczy raz w tygodniu/.

Następnie w maju kiedy roślina wypuści nowe pędy, możemy ją przesadzać do większej doniczki. Po przesadzeniu przez 2 dni trzymamy ją w cieniu bez podlewania. W czerwcu tniemy sadzonki. Na sadzonki należy obcinać wierzchołki

Karnawałowe zwyczaje i obrzędy

Okres od Świąt Bożego Narodzenia do Środy Popielcowej to czas hucznych zabaw i weseł zwany karnawałem.

Z okresem tym wiązało się wiele zwyczajów i obrzędów. Warto jest więc dzisiaj je przypomnieć. Najczęściej wiązały się one z ważniejszymi Świątami. W karnawale takich Świąt było niemało, bo: koniec Starego Roku i początek Nowego, Święto Trzech Króli, Matka Boska Gromniczna, Św. Agata, Zapusty.

Nowy Rok

Wieczór przed Nowym Rokiem uroczyły wróżby, przepowiednie i oczywiście zabawy. Wierzone, że zachowanie tego dnia odzwierciedla to, co nas czeka w ciągu całego nadchodzącego roku. Dzień ten należało spędzić wesoło, w nowej odzieży, przy dobrym, obfitym pożywieniu. Dobrze było mieć w tym dniu jakąś pożyczoną rzecz, a żeby

chłopców i odwrotnie. Wkładali stare kapoty, odwracali kożuchy futrem na wierzch, smarowali twarze sadzą lub farbą. Oprawadźali ze sobą wykonane zwierzęta: kozę, konia, bociana - mające zapewnić pomyślność gospodarzom. Czyniono też wiele kawałów - chowano narzędzia, zdejmowano furtki, wysypywano popiołem lub słomą drogę od panny do kawalera.

Na zakończenie roku gospodarz podpałał garść słomy i biegał dookoła chałupy aby spalić rok mijający i wszystko zle co w nim było.

Wśród przepowiedni najważniejsze dotyczyły plonów w nadchodzącym roku. Uważano, że w tym dniu na stole powinny leżeć chleb, aby było go pod dostatkiem w nowym roku. Miały się sprawdzać przepowiednie co do przebiegu pogody i plonów tak jak w przysłowia ludowych: "Gdy na Nowy Rok pogoda - będzie w polu uroda" lub "Gdy na Nowy Rok jasno to w stodole ciasno".

Matka Boska Gromniczna

Tradycyjnie w tym dniu świeci się w kościele świece woskowe tzw. gromnice. Przysstraja się je gałązkami barwinka, mirtu lub asparagusa i obwiązuje paskiem uprzedzonego lnu. Poświęconą gromnicą miała chronić przed piorunami, chorobami i złymi duchami. Płomieniem gromnicy wypalano znak krzyża na drzwiach, belkach i oknach. Poświęconym lnem owijano bolące gardło.

Związane z tym Świętem wróżby dotyczyły przepowiedni pogody i urodzajów. Jeżeli gromnica kopciła w kościele zapowiadało się niezbyt ładne lato. Jeśli przyskała z trzaskiem w lecie miało być sporo burz. Jeśli wosk topił się zbyt szybko i spływał po świecy - to znak, że lato będzie deszczowe.

Znane były też przysłowia: "Jak na Gromniczną mróz - szukaj chłopie wóz", "Gdy na Gromniczną z dachu ciecie - zima się przewlecze", "kiedy na Gromniczną roztaje - będą urodzaje".

Św. Agata

Był to dzień, w którym święcono chleb i sól - w myśl przysłówia: "Sól Świętej Agaty broni od ognia chaty".

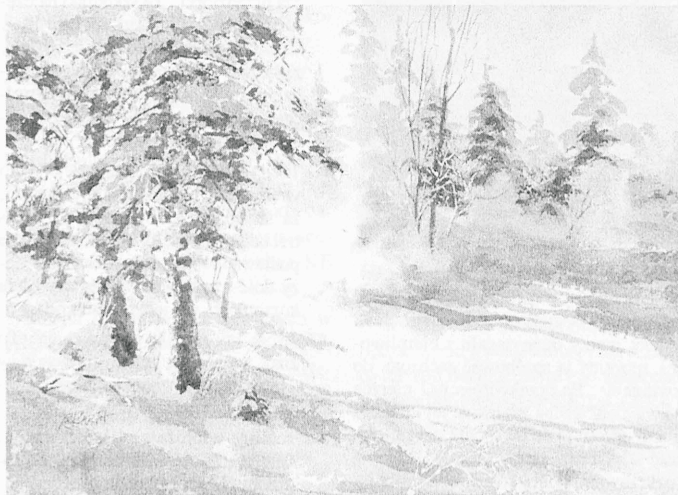
Jak wspominałam karnawał był okresem, w którym zabawy były nadzwyczaj huczne. Organizowano też kuligi. Najbardziej uroczyste świętowano w ostatnie trzy dni przed Środą Popielcową, w tzw. "Ostatki", "Zapusty". W te dni młodzież również przebiegała się za Dziadów, Cyganów i Żydów. Chodziła po wsi i czyniła figle domagając się podarków.

Podczas zabaw karnawałowych wykonywano specjalny taniec na urodzaj. Brały w nim udział tylko kobiety, skacząc jak najwyżej, aby len, czy konopie wysoko urosły.

W zapusty, w tłusty czwartek jedzenia nie brakowało. Podawano kielbasę, mięso, jajecznicę, wypiekano bułki i smażyono "raczuchy" na oleju.

W zapusty obowiązywały także zakazy. Nie wolno było praść kądzieli, bo len się nie urodzi. W karnawale odbywały się też wesela.

opracowała
Bożena Warda

zapewnić sobie bogactwo i urodę należało umyć nogi w wodzie z dodatkiem pieniędzy. Dziewczeta powtarzały andrzejkowe i wigilijne wróżby, który miały przepowiedzieć przyszłe zamażpójście (liczenie kołków w płocie, wrócenie z przedmiotów).

Młodzież przebiegała się za Żydów, Cyganów i Dziadów, dziewczęta za

Trzech Króli

Tego dnia gospodynie przynosiły z kościoła poświęconą krede i kadzidło. Kredą do dzisiaj pisze się znak nad drzwiami do domu KMB. Kadzidło używane było do magicznych i leczniczych zabiegów. Tego dnia wynoszono z izby snop wigilijny.

Przepisy dobre i sprawdzone

Ciasta karnawałowe

Torcik z herbatników:

Składniki - 2 opakowania herbatników, 0,5 kostki masła, 10 dkg cukru pudru, 1 żółtko, 1 łyżka kawy rozpuszczalnej, 1 szklanka mocnego naparu z kawy, orzechy włoskie do dekoracji.

Wykonanie - masło utrzeć z cukrem na gęstą masę, dodać żółtko, potem trochę kawy w proszku i dokładnie utrzeć. W zimnym naparze kawy namoczyć herbatniki, układając je warstwami. Każdą warstwę smarować utartym kremem i przykryć następną warstwą herbatników i także smarować. Wierzch i boki także smarujemy kremem. Udekorować połówkami orzechów włoskich i wstawić do lodówki.

Faworki

Składniki - 25 dkg mąki, 3 żółtka, 4 łyżki gęstej śmietany, 1 łyżka cukru pudru, pół łyżeczki proszku do pieczenia, 2 łyżeczki spirytusu, 0,5 kg smalcu do smażenia, 10 dkg cukru do posypywania faworków.

Wykonanie - mąkę przesiać z

cukrem, dodać pozostałe składniki i dokładnie wyrobić na stolnicy aż będą widoczne pęcherzyki powietrza. Walkować ciasto na cienkie placki, partiami aby nie wysychało. Krajać nożem paski o wymiarach 3 x 15 cm. Każdy pasek naciąć w środku i przewinąć przez ten środek. W płaskim rondlu rozgrzać smalec i smażyć na złoty kolor z obu stron. Układać na półmisku i posypać cukrem pudrem.

Krucze pierożki z jabłkami

Składniki - 30 dkg mąki, 15 dkg margaryny, 5 łyżek cukru, 2 żółtka, 2 łyżki gęstej śmietany, 5 jabłek, cukier puder, tłuszcz do wysmarowania blachy.

Wykonanie - mąkę przesiać i posiekać z margaryną, dodać pozostałe składniki i wyrobić ciasto, schłodzić w lodówce. Jabłka umyć, obrać, usunąć gniazda nasienne i podzielić na ósemki. Schłodzone ciasto rozwałkować i wykrawać krążki. W każdy krążek wkładać jabłko i zlepić boki. Piec w gorącym piekarniku na złoty kolor i posypać cukrem pudrem.

Piernik złocisty

Składniki na ciasto - 60 dkg mąki, 20 dkg margaryny, 18 dkg cukru pudru, łyżeczka sody, jajko, żółtko, 4 łyżki płynnego miodu, 4 łyżki ciepłego mleka, łyżeczka przyprawy do pierników.

Składniki na masę - 2 szklanki mleka, po jednej łyżce mąki pszennej i ziemniaczanej, torebka budyniu, 25 dkg margaryny, żółtko, cukier waniliowy, 5 łyżek cukru pudru, stoik dżemu.

Wykonanie - margarynę posiekać z mąką, dodać sodę, mleko, miód, jaja, przyprawę do piernika. Wyrobić i zagnieść

ciasto, podzielić na trzy części. Rozwałkować na placki i upiec na złoty kolor. Margarynę, żółtko, cukier waniliowy, cukier puder, utrzeć na puszystą masę i stopniowo dodawać ugotowany i wystudzony budyń. Na pierwszym placku ułożyć dżem, a na drugim i trzecim masę.

Sernik

Składniki na ciasto - 50 dkg mąki krupczatki, 30 dkg masła, 30 dkg cukru, 3 łyżki kakao, 3 żółtka, 2 łyżeczki proszku do pieczenia.

Składniki na masę - pół kostki masła, 7 jaj, 3 białka, szklanka cukru, 1,5 kg sera, budyń śmietankowy, cukier waniliowy, bakalie.

Wykonanie - masło utrzeć z cukrem i żółtkami. Wsypać mąkę wymieszaną z proszkiem do pieczenia i starannie połączyć. Ciasto podzielić na dwie części - do jednej dodać kakao. Oba kawałki uformować w kulki i schłodzić w lodówce. Przygotować masę serową. Tłuszczyć, jajka i białka utrzeć z cukrem, cały czas ucierając dodać ser, budyń, a następnie bakalie. Na spód formy zetrzeć na tarce ciasto bez kakao, a na nie masę serową i przykryć także startym na tarce ciastem z kakao. Piec około 50 - 60 minut. Gotowe ciasto można dowolnie udekorować.

Przepisy wybrała - Bożena Warda

OGŁOSZENIA OGŁOSZENIA OGŁOSZENIA

Lekarz weterynarii
Radostaw Czyżak
(083) 345 30 11

Zakład Lecznictwa Zwierzząt

21-504 Rokitno

tel. kom. 0 603 184 254

- leczenie i profilaktyka,
- wyjazdowe badanie na ciąży USG,
- posiada certyfikat Ministra Rolnictwa do inseminacji klaczy, także choroby bydła i świń - specjalista chorób świń.

ZŁOTA WIECHA 2003

Final Konkursu

W podsumowanym konkursie Złota Wiecha na szczęblu centralnym w kategorii "obory" "Złotą Wiechę" uzyskała obora Bożeny i Jana Filipiuków z Żeszczynki gm. Sosnówka pow, bialski.

Wręczenie laureatom konkursu P. Bożenie i Janowi Pilipiukowi okolicznościowych pucharów i dyplomów

Udzielenie wywiadów radiowych

Uroczystość odbyła się w Instytucie Budownictwa i Elektryfikacji Wsi w Warszawie. Ponadto finaliści otrzymali pamiątkowe dyplomy od Ministra Rolnictwa i puchary od Dyrekcji IBMER

Okolicznościowa lampka szampa